

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1905. Andra Kammaren. N:o 37.

Fredagen den 7 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 31 nästlidne mars.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts å kammarens bord hvilande proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af §§ 2 och 8 i lagen angående köttbesiktning och slakthus den 22 december 1897.

§ 3.

Efter föredragning af herr *J. P. Jespersens* på kammarens bord hvilande motion, n:o 274, hänvisades motionen till bevillningsutskottet.

§ 4.

Härefter föredrogs statsutskottets memorial n:o 65, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens åttonde hufvudtitel, och blefvo de i memorialet föreslagna voteringspropositionerna af kammaren godkända.

§ 5.

Statsutskottets memorial n:o 66, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i anledning af väckt motion om anslag till vice härads höfdingen *G. E. Fahlerantz*, föredrogs häruppå, och godkände kammaren den däri föreslagna voteringspropositionen.

Andra Kammarens Prot. 1905. N:o 37.

§ 6.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden n:is 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79 och 80, särskilda utskottets n:o 1 utlåtanden n:is 1 och 2 samt Andra Kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande n:o 20.

§ 7.

Ordet lämnades härefter på begäran till

Herr Widén, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att första särskilda utskottets utlåtanden n:is 1 och 2 måtte på föredragningslistan till morgondagens plenum uppföras främst bland två gånger bordlagda ärenden.

Denna hemställan blef af kammaren bifallen.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Afgåfvos motioner af:

herr *K. L. Johansson* i Stora Mellby, n:o 275, i anledning af Kungl Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af vin och maldrycker; och

herr *J. E. Centerwall*, n:o 276, om ändring af 14, 17, 19 och 38 §§ riksdagsordningen m. m.

Dessa motioner bordlades på begäran.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,50 e. m.

In fidem

Herman Palmgren.

Lördagen den 8 april.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades de vid kammarens sammanträde den 1 innevarande april förda protokollen.

§ 2.

Herr statsrådet m. m. *E. F. W. Meyer* aflämnade Kungl. Maj:ts propositioner till Riksdagen:

med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge; och angående ökning af lånefonden för rederinäringens understödjande.

Dessa propositioner blefvo på begäran bordlagda.

Vidare öfverlämnades af herr statsrådet m. m. *H. G. Westring* Kungl. Maj:ts propositioner:

angående godkännande af uppgjortt förslag i fråga om uppförande vid Vänersborgs hospital och asyl för Älfsborgs läns räkning af en upptagningsanstalt för sinnessjuka;

angående ändrad lydelse af § 13 i förnyade nådiga aflöningsreglementet för tjänstemän och betjänte vid statens järnvägar den 3 maj 1901;

angående inköp för telegrafverkets behof af vissa fastigheter; och

angående pension åt biträdande läkaren vid Stockholms hospital *E. L. Fagergrens* änka *Sofia Charlotta Augusta Fagergren*, född *Lindblom*, samt uppsyningsmannen vid *Vadstena hospital* och asyl *P. A. Hvarfners* änka *Augusta Josefina Hvarfner*, född *Svensson*.

Jämväl de af herr statsrådet *Westring* öfverlämnade propositionerna bordlades.

Slutligen aflämnade herr statsrådet m. m. *O. W. Virgin* Kungl. Maj:ts proposition angående nytt öfningsfält för arméns i Stockholm eller dess närhet förlagda trupper samt försäljning af två områden af Norra Djurgården.

Sistnämnda proposition blef likaledes lagd på bordet.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att rådman Hugo Segerdahl, som lider af influensa, under de närmaste dagarne är förhindrad att delta i riksdagsarbetet, intygar

Stockholm den 7 april 1905.

Sture Carlsson,
sjukhusläkare.

§ 4.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 55, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag rörande afgäld från afsöndrad lägenhet, dels ock en med föranledande af berörda proposition afgifven motion,

n:o 56, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om utförande och nyttjande af elektrisk anläggning för telegrafering eller telefonering utan tråd, och

n:o 57, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af vissa paragrafer i förordningen om landsting den 21 mars 1862.

§ 5.

Efter föredragning af de på kammarens bord hvilande motionerna hänvisades herr *K. L. Johanssons* i Stora Mellby motion, n:o 275, till Riksdagens särskilda utskott n:o 2 och herr *J. E. Centerwalls* motion, n:o 276, till konstitutionsutskottet.

§ 6.

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

Till afgörande förelåg särskilda utskottets n:o 1 utlåtande, n:o 1, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition, n:o 21, med förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, dels ock inom Riksdagen i ämnet väckta motioner.

Till förberedande behandling hade särskilda utskottet fått mottaga:

I:o Kungl. Maj:ts proposition n:o 21, däri Kungl. Maj:t, med öfverlämnande af de i statsrådet och högsta domstolen i ämnet förda protokoll, till Riksdagens pröfning och antagande hänskjutit ett i utlåtandet intaget förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891; och

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

II:o nedannämnda inom Riksdagen i anledning af berörda proposition väckta motioner, nämligen

A) af mera allmänt innehåll:

n:o 182 i Andra Kammaren, af herr *J. Olofsson*, med hvilken, beträffande motionens syfte, en annan af kammarens ledamöter instämt, om afslag å Kungl. Maj:ts proposition och skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning och förslag om väghållningsbesvärets öfverflyttande till väsentlig del å statsverket; och

n:o 203, likaledes i Andra Kammaren, af herr *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra, om införande i väglagen af bestämmelser rörande rätt för de väghållningsskyldige inom ett distrikt att besluta om användning af entreprenadssystem för underhållet af distriktets samtliga allmänna vägar m. m.; i hvilken motions syfte sexton af Andra Kammarens ledamöter instämt; och

B) med förslag allenast till ändringar i eller tillägg till vissa angifna paragrafer i väglagen enligt vare sig den af Kungl. Maj:t föreslagna eller nuvarande lydelse:

i Första Kammaren:

n:o 43, af herr *E. Hägglund*, i fråga om 65 §;

i Andra Kammaren:

n:o 183, af herr *C. Sandquist*, beträffande 63 §;

n:o 187, af herr *E. O. Magnusson* i Tumhult, med hvilken två af kammarens ledamöter instämt, i fråga om 33 §;

n:o 188, af herr *G. Lindgren* i Islingby med instämmande af elfva andra af kammarens ledamöter, rörande 35 §;

n:o 190, af herr *P. Nilsson* i Bonarp, likaledes angående 35 §;

n:o 191 af herrar *J. W. Bengtsson* i Häradsköp och *C. G. Johansson* i Aflösa, beträffande 35, 47 och 59 §§;

n:o 192, af herr *J. A. Jonsson* i Hökhult, i afseende å 35, 47 och 60 §§;

n:o 193, af herr *J. M. Johansson* i Mellbyn, beträffande 60 §;

n:o 195, af herr *J. Ström* i Transtrand, i fråga om samma §;

n:o 196, af herr *J. Bromée* i Billsta, beträffande 35 §;

n:o 197, af herr *G. Jansson* i Krakerud, med hvilken en annan af kammarens ledamöter instämt, rörande samma §;

n:o 200, af herrar *E. A. Lindblad* och *E. G. H. Åkerlund*, beträffande 35, 47, 52, 57, 60 och 63 §§;

Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)

n:o 202, af herr *C. J. Berggren*, i fråga om 52, 63 och 70 §§;
n:is 206 och 222, af herr *P. O. Lundell*, vidkommande 2,
57, 60, 62, 63 och 70 §§;
n:o 216, af herr *C. J. Öberg*, i afseende å 52 §;
n:o 224 af herr *H. Andersson* i Grimbo, rörande 12 och
62 §§; och
n:o 233, af herr *vice talmannen P. Pehrson*, beträffande be-
stämelsen om tiden för den föreslagna lagens trädande i kraft.

Utskottet hemställde,

1:o) att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891 icke kunnat i oförändradt skick af Riksdagen antagas, måtte — i anledning af berörda förslag äfvensom motionerna n:o 43 af herr Hägglund, n:o 183 af herr Sandquist, n:o 188 af herr Lindgren i Islingby, n:o 190 af herr Nilsson i Bonarp, n:o 191 af herrar Bengtsson i Häradsköp och Johansson i Aflösa, såvidt denna motion afsåge 35 § väglagen, n:o 192 af herr Jonsson i Hökhult, i hvad denna motion anginge 35 och 60 §§, n:o 193 af herr Johansson i Mellbyn, n:o 195 af herr Ström i Transtrand, n:o 196 af herr Bromée i Billsta, n:o 197 af herr Jansson i Krakerud, n:o 200 af herrar Lindblad och Åkerlund, sistnämnda motion i hvad den rörde 35, 47 och 57 §§, n:o 202 af herr Berggren, n:o 203 af herr Ericsson i Ofvanmyra, n:o 224 af herr Andersson i Grimbo och n:o 233 af herr vice talmannen Pehrson, men med afslag å motionerna n:o 182 af herr Olofsson, i hvad den afsåge ogillande af Kungl. Maj:ts proposition, n:o 187 af herr Magnusson i Tumbult, n:o 191 af herrar Bengtsson i Häradsköp och Johansson i Aflösa beträffande 47 och 59 §§, n:o 192 af herr Jonsson i Hökhult, i hvad denna motion afsåge 47 §, n:o 200 af herrar Lindblad och Åkerlund, såvidt denna motion rörde 52, 60 och 63 §§, n:is 206 och 222 af herr Lundell samt n:o 216 af herr Öberg — för sin del antaga ett af utskottet afgifvet förslag till lag om ändring i vissa delar af lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891;

2:o) att herr Olofssons motion, n:o 182, i hvad den afsåge skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning och förslag »om att byggandet och underhållet af större landsvägar, broar och färjor öfvertagas af staten, samt att de mindre landsvägarna, de s. k. bygdevägarna, byggas med tillhjälp af statsmedel, men underhållas af kommunerna», icke måtte af Riksdagen bifallas.

Sedan till en början *punkten 1* anmälts till handläggning, begärdes ordet af

Herr Widén, som yttrade: Herr talman, mina herrar! I afseende å föredragnings sättet af nu ifrågavarande utlåtande tillåter jag mig hemställa, att kammaren ville besluta, att utskottets betänkande föredrages punktvis; att af det i första punkten intagna lagförslaget först föredragas hvar efter annan 6, 59 och 64 §§ samt därefter öfriga paragrafer jämte kapitelöfverskrifterna i ordningsföljd; att, sedan förslaget blifvit genomgånet, detsamma ingress och rubrik samt därefter utskottets hemställan föredragas; äfvensom att, för den händelse lagförslaget kommer att i vissa delar återförvisas, utskottet lämnas öppen rätt att vid ärendets förnyade behandling i afseende å de paragrafer, hvilka må hafva blifvit med eller utan ändring godkända, föreslå sådana jämkningar, som af ifrågasatta ändringar i återförvisade delar kunna föranledas.

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Denna herr Widéns hemställan bifölls af kammaren.

I följd häraf föredrogs till en början 6 § af utskottets lagförslag, hvilken paragraf godkändes.

För 59 § hade Kungl. Maj:ts föreslagit denna lydelse:

Vägskatten utgår efter vägfyrk med iakttagande däraf:

a) att jordbruksfastighet, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, påföres en vägfyrk för hvarje ett hundra kronor af taxeringsvärdet,

b) att dessa skogar, frälseränta samt annan fastighet påföres en vägfyrk för hvarje två hundra kronor af taxeringsvärdet, samt

c) att inkomst påföres en vägfyrk för hvarje trettio kronor af den beskattningsbara andelen däraf,

dock med iakttagande att hvad som icke uppgår till hel vägfyrk bortfaller.

Vägfyrktalslängd i enlighet med dessa bestämmelser upprättas för hvarje kommun af häradsskrifvaren mot ersättning ur väggkassan med belopp, hvarom särskildt stadgas. Längden skall så fort ske kan af häradsskrifvaren sändas till kommunalnämnden, som låter i kommunens fyrktalslängd införa vägfyrktalen; hvar efter, och sedan vägfyrktalslängden på enahanda sätt, som i fråga om kommunens fyrktalslängd är föreskrifvet, undergått granskning och justering, vägfyrktalslängden ofördröjligen skall af kommunalstämmans ordförande tillställas vägstyrelsen.

I motionen n:o 191 hade herrar *Bengtsson* i Häradsköp och *Johansson* i Aflösa yrkat den ändring i Kungl. Maj:ts förslag, att mom. a), b) och c) i förevarande paragraf skulle erhålla följande lydelse:

Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)

- a) att jordbruksfastighet påföres en vägfyrc för hvarje ett-hundra kronor af taxeringsvärdet;
b) att frälseränta samt annan fastighet påföres en vägfyrc för hvarje tvåhundra kronor af taxeringsvärdet;
c) att inkomst påföres en vägfyrc för hvarje 10 kronor af den beskattningsbara andelen däraf.

Enligt utskottets förslag skulle paragrafen lyda sålunda:

Vägskatten utgår efter vägfyrc med iakttagande däraf:

- a) att jordbruksfastighet, med undantag af staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, påföres en vägfyrc för hvarje ett hundra kronor af taxeringsvärdet,
b) att dessa skogar, frälseränta samt annan fastighet påföres en vägfyrc för hvarje två hundra kronor af taxeringsvärdet, samt
c) att inkomst påföres en vägfyrc för hvarje trettio kronor af den beskattningsbara andelen däraf,
dock med iakttagande att hvad som icke uppgår till hel vägfyrc bortfaller.

Vägfyrc-talslängd i enlighet med dessa bestämmelser upprättas för hvarje kommun af häradsskrifvaren mot ersättning ur väggkassan med belopp, hvarom särskildt stadgas. Längden skall senast den 1 december af häradsskrifvaren sändas till kommunalnämnden, som låter i kommunens fyrktalslängd införa vägfyrc-talen; hvarefter, och sedan vägfyrc-talslängden på enahanda sätt, som i fråga om kommunens fyrktalslängd är föreskrifvet, undergått granskning och justering, vägfyrc-talslängden ofördröjligen skall af kommunalstämmans ordförande tillställas vägstyrelsen.

Reservationer hade afgifvits:

af herr grefve *Hamilton*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till herrar *Bengtssons* i Häradsköp och *Johanssons* i Aflösa motion, i hvad den anginge staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar; samt

af herrar *Dahn* och *Carlheim-Gyllensköld*, hvilka ansett att mom. a) borde erhålla följande lydelse:

»a) att jordbruksfastighet påföres en vägfyrc för hvarje ett hundra kronor af taxeringsvärdet»,

i hvilket fall orden »dessa skogar» i mom. b) borde utgå.

Efter föredragning af paragrafen anförde

Herr *Carlheim-Gyllensköld*: Herr talman, mina herrar! Denna paragraf är i hufvudsak lika lydande som den af Kungl. Maj:t föreslagna, hvilken dock enligt min mening lider af en brist, som det vore önskvärdt att få afhjälpt. Det är nämligen

icke många gånger, som det gifves Riksdagen tillfälle att utjämna förhållanden, som äro olika, och att häfda grundsatsen om likhet inför lagen.

Jag vet väl, att det finnes många tjänstemän, som hafva ansett, att det icke är rättvist, att de äro befriade från vägs katt. De hafva nämligen utgått från den rena rättssatsen, att vägunderhållet är ett statsändamål, och att alla efter förmåga böra därtill bidraga lika. Man skulle kunna tycka att, när vi infört progressiv beskattning, och således den större bärkraften drabbas af större skatteplikt än den lägre, staten äfven skulle vara skyldig att bidraga till vägunderhållet med högre belopp än hittills.

Det är med anledning här af som herr Dahn och jag reserverat oss däremot, att staten tillhöriga och allmänningsskogar skulle påföras en vägfyrk för hvarje 200 kronor af taxeringsvärdet; vi anse nämligen, att bidraget bör bestämmas efter hvarje 100 kronor, och således till samma belopp som i fråga om jordbruksfastighet.

På grund af hvad jag nu anfört och då af hvad som är omnämndt i reservationen, skyldigheten för staten att bidraga med högre belopp för dessa allmänningsskogar, synes vara tydligen ådagalagd, anhåller jag, att herr talmannen behagade framställa proposition om bifall till den af herr Dahn och mig vid denna punkt afgifna reservation.

Herr Eriksson i Elgered: Herr talman! I fråga om det föreliggande förslaget till vissa ändringar i nu gällande väglag kan jag icke neka till, att man i många afseenden måste gifva sitt erkännande åt Kungl. Maj:ts och utskottets framlagda förslag. Beträffande vissa synpunkter finnes det emellertid åtskilliga önskemål, som ännu icke blifvit uppfyllda och i fråga om hvilka säkerligen många åstunda en ändring.

Uti 52 §, hvilken innehåller bestämmelser om vägstämman, medgifves de väghållningsskyldige rätt att vid sådan stämman fatta åtskilliga beslut, hvilket således innebär en viss grad af själfstyrelse; men detta oaktadt måste man emellertid förvåna sig öfver att en del saker och ting fått oanmärkta passera. En af de viktigaste bland dessa torde utan tvifvel vara det förhållandet, att väghållningsskyldige å sådan stämman visserligen skola höras i fråga om nya allmänna vägars anläggande, förbättrande och omskapande, men att de däremot icke skola hafva rätt att i sådana frågor fatta beslut, hvilket i dess ställe tillkommer Konungens befallningshafvande. Att denna princip icke öfverensstämmer med grundsatsen om själfstyrelse, synes mig framgå bland annat af regeringsformen § 57. Och vi se också, att en af Konungens befallningshafvande, nämligen Konungens befallningshafvande i Jämtlands län, uttalat sig för att därvidlag väghållningsskyldige skulle få större inflytande och beslutande-

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Om ändringar i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.
(Forts.)

rätt. Men föredragande statsrådet har, i likhet med kammar-kollegium, icke funnit anledning att taga hänsyn till detta ut-talande; och således komma de väghållningsskyldige att sakna själfbestämmningsrätt. Och dock, om det finnes något afseende. hvori de väghållningsskyldige borde hafva rätt att fatta beslut, så är det väl, då det är fråga om så stora anslag. Ty huru skall man i annat fall kunna tala om stämmans beslutanderätt?

Jag vill icke säga, att Konungens befallningshafvande hafva missbrukat sin rätt i detta fall. Långt därifrån! Jag är den förste att erkänna, att de brukat den på ett rätt och humant sätt.

Hvad åter kan vara orsaken till att icke de väghållnings-skyldige själfva skulle få beslutanderätt, är svårt att säga. Att af hänsyn till, att större delen skall vara statsanslag, en repre-sentant för regeringen bör hafva rätt att föra ordet, kan jag för min del icke gå in på. Ty vare sig det uteslutande afser be-villning eller å andra sidan konsumtionsskatter och tullinkomster, så är det svenska folket, som får lägga ut dem. Jag finner således intet giltigt skäl.

Man skall kanske invända, att det beror därpå, att de väg-hållningsskyldiga hafva så stora ortsintressen, att dessa kunna helt och hållet kullkasta hvarje möjlighet att få nya vägar till stånd. Jag medgifver, att de kunna missbruka sin makt i detta afseende. Men jag är för min del böjd att tro, att de icke i längden skulle komma att missbruka sin makt, utan skulle komma under fund med, att de på kompromissvägen ägde möj-lighet att få nya vägar till stånd.

Jag skulle därför gärna härutinnan velat hafva en förändring i såväl 4 som 52 §. Men jag ser ingen möjlighet därtill, helst ingen reserverat sig till förmån härför.

När det sedan är fråga om kostnaderna och deras uppskatt-ning hvart tionde år genom denna af fyra personer, ordföranden inberäknad, bestående nämnd, så är det icke mindre än två per-soner, som skulle tillsättas af Konungens befallningshafvande. Att Konungens befallningshafvande tillsätter ordförande, må vara på sin plats, men att han skall tillsätta halfva nämnden synes mig vara att inkräkta på själfbestämmningsrätten.

Hvad sedan beträffar vägunderhållet af entreprenörer eller det af herr Ollas Anders Ericsson väckta förslaget, har visserligen utskottet gått motionärens önskan till mötes i någon mån. Men det är långt ifrån, att detta medgifvande har den omfattning, som det kunnat få; och det skulle säkert för både staten och de väghållningsskyldige blifvit billigare, om mera tillmötesgående funnits.

Vid den hvart tionde år återkommande uppskattningen genom denna nämnd af vägunderhållet och dess kostnader tages i alla fall icke, i afseende på statens bidrag, — hvilket här är

föreslaget till $\frac{1}{5}$, under det att det förut varit $\frac{1}{10}$, — hänsyn till både vinter- och sommarvägunderhåll, utan hufvudsakligen endast till sommarvägunderhållet, medan man lämnat ut vintervägunderhållet. Det sistnämnda är dock på många ställen, i synnerhet i Norrland, lika dyrt som sommarvägunderhållet. Hade man tagit hänsyn till dem båda i stället för uteslutande till sommarvägunderhållet, skulle statsbidraget säkert blifvit ett helt annat.

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Hvad nu statsbidraget beträffar, har utskottet föreslagit det till en femtedel af uppskattade kostnaden för vägunderhållet; och det vore bra, om det ginge igenom i båda kamrarna. Men såsom herrarne se af betänkandet, finnes det många reservanter och bland dessa en, som intagit den plats i utskottet, att man har all anledning antaga, att Första Kammaren kommer att afslå förslaget om statsbidragets bestämmande till en femtedel och stanna vid ett bidrag af en tiondedel af uppskattade kostnaden för vägunderhållet. Om nu det skulle inträffa, att Första Kamraren beslutar statsbidragets bestämmande till en tiondedel, och Andra Kamraren bifaller — såsom jag antager — utskottets förslag om en femtedel, hvad blir då resultatet? Utskottet skall väl då försöka en sammanjämkning. Men om då också Andra Kammarens åsikt om ett bidrag af en femtedel blir gällande, så sker det väl endast genom eftergifter i andra punkter; och det är således icke hopp om att vinna så mycket, som det ser ut vid första påseendet.

Hvad sedan frågan om skatteplikten för inkomst beträffar, så medger jag visserligen, att enligt den nyss afgjorda § 6 en fördel vunnits så till vida, att löntagare och öfriga, som erlagga inkomstbevilning, nu skola deltaga i vägunderhållet. Men enligt hvad här är föreslaget skola de icke i det hela komma att deltaga med mer än en sjättedel af hvad som belöper sig på jordbruksfastighet. Nu kan man invända, att jordbruket mest begagnar sig af vägarne och därför bör draga en tyngre börda. Men herrarne få ursäktas, att man kan hafva delade tankar om den saken. Om ett hemman ligger koncentreradt på ett ställe och nära en järnväg, så begagnas landsvägen säkert icke så mycket af hemmansägaren. Men inspektörer af olika slag, folkskoleinspektörer, inspektörer för industri, för arbetarförsäkring m. m. begagna landsvägen mycket mera. De förtjäna pengar medan de äro ute och resa, men skulle icke behöfva bidraga med mer än — proportionsvis efter inkomsten — en sjättedel emot jordägaren. Jag anser icke, att det är fullt rättvist.

Hvad slutligen angår annan fastighet, skulle den enligt utskottets förslag bidraga med endast hälften emot jordbruksfastighet; och det anser jag äfven vara långt ifrån rättvist.

En punkt måste jag dock erkänna hafva uteslutande en ljus sida i detta förslag, och det är § 35, särskildt med hänsyn till

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*
(Forts.)

att nämndemännen skulle vid vägsyn få lika mycket att säga som länsmännen. Jag medgifver, att här är en gärd af rättvisa, och att man icke kan annat än hålla utskottet räkning härför. Departementschefen har — såsom synes å sidan 104 i betänkandet — framhållit att det skulle kunna tillämpas, att, där ett distrikt under ett visst antal år varit i åtnjutande af understöd, samma distrikt icke därefter finge, förrän efter en viss tids förlopp, ånyo tilläggas sådan förmån. Häremot har utskottet — på sidan 108, om jag ej misstager mig — kraftigt protesterat med häfdande af den grundsatsen, att bidraget, för att fylla sitt ändamål, måste för ett och samma distrikt blifva permanent, och detta skall jag be att få betona och understryka samt härför gifva utskottet mitt erkännande.

Ja, då jag nu jämför hvad som kan sägas för och emot i förevarande hänseende, finner jag visserligen åtskilligt, däri jag skulle velat gå längre än utskottet, men då jag befarar, att man genom att begära »för mycket» kan såsom det heter »mista hela stycket», kan jag, herr talman, icke göra annat än yrka bifall till den nu föredragna 59 paragrafen.

Herr Olofsson: Herr talman, mina herrar! Jag har ansett det vara lämpligt att vid behandlingen af den nu föredragna paragrafen yttra ett par ord till försvar för den af mig i ämnet afgifna motionen. Denna motion har nu blifvit af utskottet afstyrkt, och jag tänker icke göra något yrkande om bifall till densamma, men hvad utskottet här anfört mot mitt förslag kan likväl icke afhålla mig från att angifva skälen till att jag framkommit med min nu ifrågavarande motion.

§ 59 b) i det nu föreliggande lagförslaget lyder: »Vägskatten utgår efter vägfyrek med iakttagande däraf: — — —

— — — b) att dessa skogar» — nämligen staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar — »frälseränta samt *annan fastighet* påföres en vägfyrek för hvarje två hundra kronor af taxeringsvärdet». Såsom vi veta har hittills i fråga om dessa beskattningsföremål påförts en vägfyrek för hvarje fyra hundra kronor af taxeringsvärdet.

Detta gifver mig anledning att påpeka, huru berättigad min motion i själfva verket är.

Om vi nu antaga det föreliggande förslaget, kommer därigenom ojämnheten i väghållningstungans fördelning att blifva mycket större än hvad den förut varit. Det förekommer nämligen väghållningsdistrikt, där det finnes mycken »*annan fastighet*» och många löntagare, och för dessa vägdistrikt kommer denna nya lag att medföra stora lättnader, men å andra sidan ha vi en hel del väghållningsdistrikt, där det icke finnes mycken »*annan fastighet*» och icke heller något stort antal löntagare, och

dessa distrikt komma således att härvidlag intaga ungefär samma ställning som förut.

När jag genomläste den kungl. propositionen i denna fråga, tänkte jag: Skall detta vara frukten af all den kritik, hvartill vår nu gällande väglag gifvit anledning och hvilken tagit sig uttryck i de många motioner, som här i Riksdagen väckts om ändringar af alla möjliga paragrafer i denna lag? Och skall detta digra utskottsbetänkande, som vi nu hålla på att behandla, vara frukten af allt, som i denna fråga blifvit åtgjordt? Ja, då har man här antagligen begärt alldeles för litet. Det är ett ordspråk, som säger, att när man önskar något godt, skall man taga till mycket, ty man får ändå icke mer än hälften. Motionärerna och de, som velat ha till stånd ändringar i väglagen, ha väl, förmodar jag, önskat för litet, och därför har man nu just icke fått någonting. Jag har då tänkt, att om jag väckte en motion och i den begärde *mycket*, skulle vi möjligen kunna få *något* mera, än vi nu fått. Det har nu emellertid icke gått så, som jag tänkt.

Jag hade väntat mig, att Kungl. Maj:t åtminstone skulle ha föreslagit, att staten borde bidraga med 20 procent af väghållningskostnaderna i stället för med blott 10 procent, då ju ofantligt många önskningsfrågor i den vägen framstälts både här i Riksdagen och ute i landet. Då nu ett sådant förslag icke framkommit i den kungl. propositionen, har jag tänkt, att man här antagligen begärt för litet. Utskottet föreslår visserligen, att en femtedel eller 20 procent af den uppskattade kostnaden för naturaunderhållet af väg skulle utbetalas af statsmedel, men äfven mot förslaget i den delen finnas reservanter, synnerligast från Första Kammaren, men äfven från denna kammare.

Jag tror, att det skulle vara rättvist, om staten öfvertog underhållet af de större vägarne, och kommunerna endast behöfde tänka på sina bygdevägar, ty underhållet af de större vägarne borde ju vara mera en statens angelägenhet än kommunernas och väghållningsdistriktens. För att närmare ådagalägga detta ber jag att med en liten jämförelse få visa, huru olika det härvidlag kan ställa sig för olika väghållningsdistrikt. Om jag till exempel jämför Sunne väghållningsdistrikt, inom hvilket jag är boende, med Sköns väghållningsdistrikt nere vid Sundsvall, finner jag, — enligt den statistik, som återfinnes i landshöfdingarnas femårsberättelse för åren 1895—1900 — att Sköns väghållningsdistrikt år 1900 omfattade en väglängd af något öfver 47 kilometer, Sunne väghållningsdistrikt återigen 64 $\frac{1}{2}$ kilometer, under det att *vägfyrkarne* å jordbruksfastighet inom Sköns distrikt utgöra 32,601 och i Sunne 13,947, å allmänningssskogar, frälseränta samt annan fastighet inom Sköns distrikt 19,100 och i Sunne 705 samt å inkomst 87,660 inom Sköns distrikt och 3,029 i Sunne. Inom ett annat väghållningsdistrikt i Jämtland, näm-

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

ligen Ovikens, är antalet vägfyrkar å inkomst endast 154. Jämför man denna siffra 154 med motsvarande siffra för Sköns väghållningsdistrikt, eller 87,660, förstår man, huru olika väghållningstungan ställer sig för de olika distrikten. Ser man återigen på den inkomst, som de olika väghållningsdistriktens vägkassor hafva, så finner man, att inom Sköns distrikt uppgick vägskatten samma år för de in natura ej förpliktade vägfyrkar till 29,184 kronor 21 öre och öfriga inkomster till 3,884 kronor 71 öre, medan inom Sunne distrikt vägskatten endast utgjorde 3,215 kronor 20 öre och öfriga inkomster 776 kronor 72 öre. Ser man på kassornas behållning, så hade Sköns vägkassa en behållning på kr. 68,977: 43, då Sunne hade kr. 1,253: 10 och t. ex. Lits vägdistrikt en brist på kr. 67,980: 86; allt under det att vägskatten å de åberopade vägfyrkarna varit: inom Sköns 24,6 öre, Sunne 64 öre och Lits vägdistrikt 220,41 öre. Det är alltså sådana väsentliga olikheter härvidlag, så att hur man än ser saken, så blir väghållningstungan så väsentligt olika för de olika distrikten, men en dylik ojämn fördelning af densamma kan jag icke annat än anse vara orättvis.

Nu säges det, att vi böra väl själfva hålla de vägar, som ligga inom vårt eget distrikt, och att det väl icke kan vara orättvist, att Sköns väghållningsdistrikt, som ligger där nere vid Sundsvall, har mycket lindrigare väghållning än Sunne, som ligger längre upp. Vi, som bo där uppe, hålla emellertid före, att träpatronerna och de andra fastighetsägarna där nere i Skön ha minsann lika stort behof af våra vägar uppe i Jämtland som af sina egna vägar inom Sköns väghållningsdistrikt. Vi behöfva endast tänka på alla de transporter, som måste ske vid de stora skogsafverkningarna; då skall ju allt möjligt, såsom matvaror och dylikt, forslas långa vägar, så att de, som afverka skogen, ha sannerligen icke det minsta behofvet af våra vägar där uppe.

Några reservanter inom utskottet ha nu visserligen framkommit med förslag i syfte att försöka förebygga, att vägkassorna få alltför stora öfverskott, och detta kan ju vara riktigt i och för sig, men icke afhjälper man därigenom det missförhållandet, att väghållningsbördan drabbar så ojämnt, som nu är fallet, och fortfarande kommer att blifva fallet efter denna nya lags antagande, hvilken nog medför lättnader — och högst betydliga lättnader — för distrikt med mycken »annan fastighet» och många löntagare, men icke för några andra distrikt. Jag skall be att få visa detta med några exempel. Det utlåtande, som kammarkollegium afgifvit i denna fråga, åtföljes af en hel del tabeller, och en af dessa — bil. H. — angifver för hvarje väghållningsdistrikt »den ungefärliga tillökning i vägfyrktalet för år 1900, som enligt samma års taxeringslängder skolat uppkomma med beräkning af deltagande i väghållningsskyldigheten för nedan-nämnda inkomstslag efter den för annan inkomst gällande grund».

Af denna tabell framgår, att t. ex. Hallens tingslags väghållningsdistrikt i Jämtland skulle få en tillökning i vägfyrektalet af allenast 188 fyrkar, om till minst 1,000 kronor uppskattad inkomst af allmän och enskild tjänst eller pension skulle deltaga i väghållningsbesväret. Vi kunna förstå, hur obetydlig den lättnad skulle vara, som därigenom skulle beredas de väghållningsskyldige, då vi få höra, att ifrågavarande väghållningsdistrikt år 1900 hade summa 11,118 vägfyrcar. Hvad betyder då en ökning af 188? Om jag ser på Hackås och Näs tingslags väghållningsdistrikt, också i Jämtlands län, skulle detta enligt samma tabell få en tillökning af 290 vägfyrcar, som skulle påföras inkomst, och för Hede tingslags väghållningsdistrikt i Härjedalen skulle vägfyrektalet på samma sätt ökas med 932. Om jag går till den tabell, som utvisar huru stor ökningen i vägfyrektalet skulle blifva, om bidraget för annan fastighet än jordbruksfastighet skulle fördubblas, finner jag, att denna ökning skulle för Hallens tingslags väghållningsdistrikt uppgå till 88 fyrkar, för Ovikens väghållningsdistrikt till 184 fyrkar, för Bergs distrikt till 282 fyrkar och för Hede till 214 fyrkar.

Den tillökning i vägfyrektalet, som sålunda här skulle uppkomma, är — åtminstone hvad dessa distrikt beträffar — så obetydlig, att den är rakt ingenting att tala om. Skulle nu äfven — hvilket är att befara — Första Kammaren icke ens vilja vara med om att staten här bidrager med en femtedel, ja, då är sannerligen icke mycket vunnet med hela detta förslag. Det enda är, hvad organisationen beträffar, i det att en hel del vägfrågor nu skulle afgöras på vägstämmor i stället för såsom hittills vid häradsrätten, men i öfrigt är resultatet af det långa och mödosamma arbete, som man här nedlagt, i stort sedt bra litet.

Jag skulle för min del helst se, att hela detta väglagsförslag lägges undan och att man börjar på nytt i denna fråga, men jag skall, herr talman, icke göra något yrkande i det afsendet, utan jag har endast velat yttra, hvad jag nu anfört, till försvar för min motion.

Häruti instämde herr *Enander*.

Herr Johansson i Aflösa: I den nu föredragna paragrafen har Kungl. Maj:t föreslagit och utskottet tillstyrkt en sådan skatteplikt för vägunderhållet, att jordbruksfastighet i allmänhet skall påföras en vägfyrc för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet, kronoskogar, frälseräntor och annan fastighet en vägfyrc för hvarje 200 kronor af taxeringsvärdet samt inkomst en vägfyrc för hvarje 30 kronor af den beskattningsbara andelen däraf. För min del kan jag icke gilla en sådan fördelning. Jag har ansett att man, i synnerhet hvad kronoskogarne beträffar, bort

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*
(Forts.)

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

taga steget fullt ut och gjort dem skattpliktige i lika mån som privat jordegendom; men så har icke skett.

Vi veta alla, att man i vår tid sträfvar efter att så långt möjligt är skaffa in rättvisa och billighet i vårt skattesystem. och att vi fördenskull infört progressiv beskattning på ett visst skatteområde. Här däremot tyckes man vilja gå till väga på ett helt annat sätt. I stället för att man på det förra området håller före, att den skall proportionsvis mer betala, som mer äger, säger man här att den, som mest äger, skall minst betala. Detta kan jag för min del icke gilla.

Huru har nu utskottet kunnat komma till det resultat, hvar-till utskottet kommit i detta afseende? Utskottet har låtit verkställa en utredning, och af den får man bland annat veta, att de norra provinserna skulle få den största fördelen af ett bifall till det yrkande, som af mig och min medmotionär framstälts. Men om nu äfven så skulle vara, att dessa provinser med sina långa och därför i vägunderhåll högst kostsamma vägsträckor skulle få full rättvisa, kan jag för min del icke finna detta vara annat än helt naturligt och som sig bör. I ett afseende tror jag, att denna utredning visar, att vår motion bort bifallas. Det heter nämligen i denna utredning, att det visat sig, att förhållandena äro sådana i afseende å kronojord, att man strängt taget icke vet hvar gränsen står, då i ena fallet kronojord är skattepliktig i likhet med annan jord och i andra fall icke. Detta gör, säger utskottet, att man icke fullt kan utreda hvar gränsen står. Men om så är, frågar jag, om icke redan denna omständighet utgör ett tillräckligt skäl för att en utjämning bör komma till stånd och full rättvisa göra sig gällande i detta afseende.

Utskottet framhåller vidare, att genom en sådan reform, som den i vår motion åsyftade, vissa distrikt skulle få fördelar framför andra. Härpå vill jag svara, att det icke är några fördelar; de skulle icke få någonting annat än sin rätt.

Vidare säger utskottet, att ett bifall till vårt förslag skulle medföra högst väsentligt ökade utgifter för statsverket. I det fallet ger jag utskottet rätt. Men jag kan icke finna, att det är något skäl för afslag å vår framställning. Jag kan icke förstå ett sådant argument från utskottets sida, då utskottet själf på ett annat ställe i denna lag hemställt om ett statsbidrag af en femtedel af den uppskattade kostnaden för vägunderhållet. Här blir det ju också en utgift för staten, men en utgift till alla kommuner, och icke någon skillnad i afseende å sådana som behöfva och icke behöfva. Jag kan därför icke finna annat än, att utskottet handlat inkonsekvent i dessa båda fall.

Hvad sedan vidkommer skatteplikten för inkomst, hafva vi i vår motion gjort ett ganska långt gående yrkande. Detta erkänner jag villigt; men jag tror också, att det icke är för långt gående, utan att det kan försvaras. Skatteplikten för jordbruks-

fastighet är, såsom jag förut nämnt, föreslagen att utgå med en fyrk för hvarje 100 kronor af taxeringsvärdet. Kungl. Maj:t och utskottet ha nu föreslagit, att inkomst skall påföras en vägfyrek för hvarje 30 kronor af den beskattningsbara andelen däraf. Men kapitaliserar jag detta belopp, så kommer jag till en 6 gånger lägre skatteplikt för inkomst än för jordbruksfastighet, och det kan jag icke finna vara rättvist.

Nu säger man ju, att inkomst och kapital icke hafva samma behof af vägarne som jordbruket. Härpå vill jag svara, att det är en sanning med mycket stor modifikation. Ty det förhåller sig nog mycket ofta så, att kapitalbildningen just kommit till stånd till följd af förbättrade vägar och kommunikationer i allmänhet, och under sådant förhållande kan jag icke finna annat än, att det är rättvist, att inkomst och kapital i detta fall i någon mån likställas med de andra beskattningsföremålen. För öfrigt anser jag, att det är en sak, som bör få göra sig gällande i vår skattelagstiftning på detta område, liksom den gör sig gällande på andra områden, och det är solidariteten mellan de olika samhällslagren och samhällsgrupperna. Ty om man icke har rätt att låta denna solidaritet brista på andra områden, kan jag icke förstå, att man skall hafva rätt därtill i detta fall. Hvad särskildt kapitalet angår, kan jag icke finna annat än, att alla skäl tala för att afkastningen af detsamma blir i vida högre grad beskattadt än nu sker. Jag skall blott med ett enda litet exempel visa, huru det ställer sig i detta hänseende.

Om jag t. ex. har ett kapital på 19,900 kronor nedlagdt i en jordegendom, kommer jag att härför påföras 199 vägfyrek med däraf följande betydlig vägs-katt. Men säljer jag egendomen och gör dessa penningar räntebärande efter 5 procent, så skulle jag gå alldeles fri från all vägs-katt.

Då jag sålunda anser alla skäl tala för, att en betydlig utvidgning bör ske i afseende å skatteplikten för inkomst, och då jag finner det rättvist att kronan med hänsyn till jordbruksfastighet likställas med andra skattskyldiga inom landet, skall jag tillåta mig att yrka bifall till den af herr Bengtsson och mig afgifna motionen.

Herr *Sjöberg* instämde häruti.

Herr Dahn: Såsom herrarne finna af det föreliggande betänkandet, har jag, jämte herr Carlheim-Gyllensköld, reserverat mig mot utskottets förslag i den paragraf, hvarom nu är fråga. Jag har nämligen den åsikten, att det är förenadt med full rättvisa, att all jordbruksfastighet beskattas efter samma grunder. Att här göra ett sådant undantag, som nu är föreslaget, för allmänningsskogar, till hvilka endast staten och menigheter äro ägare, vore ju i högsta grad orättvist. Den ekonomiska bär-

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

kraften och skatteförmågan är naturligtvis mycket större hos ägare af sådan skog än hos enskilda väghållare i allmänhet. Allmänningsskogarne ha ju gifvetvis samma gagn af vägarna som de enskilda skogarna.

Utskottet säger härom följande: »Det återstår då att tillse, huruvida krafvet på utsträckning af skyldigheten för allmänningsskogarne att deltaga i väghållningsbesväret må vara ur allmän principiell synpunkt berättigadt. Att så återigen måste vara förhållandet, därom torde ej heller meningarna vara delade. Allmänningssskogarnas nuvarande privilegierade ställning i förhållande till enskildas skogar läser icke med hänsyn till den olika nyttan och behovet af vägar för det ena och det andra slaget af skogar, och uppenbarligen än mindre ur skatteförmågans synpunkt, kunna på goda grunder försvaras.»

Nu händer det ju stundom, att staten för att utvidga en kronopark inköper från närbelägna hemman den desamma tillhöriga skogsarealen. Då inträffar det egendomliga förhållandet, att för *en del* af denna kronopark påföres en vägfyrk för hvarje *ett hundra* kronor af taxeringsvärdet — d. v. s. beskattningen är densamma som för jordbruksfastighet i allmänhet — medan återigen för den *återstående delen* af samma kronopark endast påföres en vägfyrk för hvarje *två hundra* kronor af taxeringsvärdet, alltså en beskattning, som är hälften så stor som i förra fallet.

Nu har man åberopat, att den lättnad i väghållningsbördan, som härigenom skulle åstadkommas, skulle verka ytterst olika. Sådana väghållningsdistrikt, som behöfde den, skulle icke få den och tvärtom. Det må ju vara. Men öfver hufvud taget är det inom de norrländska länen, som dessa allmänningsskogar befinna sig, och det är också inom norrländska väghållningsdistrikt, som behovet af understöd från det extra statsbidraget i synnerhet skulle komma in fråga. Det är ju tydligt, att ju flera väghållningsdistrikt som blifva hjälpta därigenom att kronoallmänningsarna komma att skatta lika med annan fastighet, ju färre blifva då de distrikt, för hvilka det extra statsbidraget skulle komma till användning. Därigenom skulle detta statsbidrag i betydlig mån komma att minskas. Att detta vore fördelaktigt säger sig själf, då ett dylikt bidrag stundom kan bero på, huruvida det finnes tillgång i statskassan.

Utskottet har framhållit, att det finnes vissa jordbruksfastigheter, nämligen en del säterier i Skåne, Halland och Blekinge, som ännu icke skatta i enlighet med hvad Kungl. Maj:t i sin proposition föreslagit. Ja, men detta kommer att försvinna, efter som de komma att få vägar fördelade på sig.

På grund af hvad jag nu yttrat, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till den af mig och herr Carlheim-Gyllensköld afgifna reservationen.

Med herr Dahn förenade sig herrar *Emthén, Matsson* och *Jönsson* i Yngsjö.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Med anledning af de yrkanden, som nu framstälts, skall jag be att å utskottets vägnar få säga några ord.

Jag vill emellertid till en början gent emot herr Olofsson, oaktadt han icke framställde något yrkande, göra några erinringar. Han har i sin motion hemställt om afslag å hela den föreliggande lagen, och han har nu framhållit, att utskottet borde gått honom till mötes i detta hans yrkande. Anledningen till den föreliggande kungl. propositionen är ju Riksdagens skrifvelse af den 14 maj 1900, i hvilken Riksdagen begär en allmän revision af väglagen. I denna skrifvelse angaf Riksdagen tillika, i hvilka hänseenden den ansåg, att lagen borde revideras. Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag har också i hufvudsak gått Riksdagen till mötes på alla de områden, där Riksdagen begärt en förändring. Det är således i enlighet med Riksdagens begäran och i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de anvisningar Riksdagen lämnat, som denna kungl. proposition tillkommit. Det vore väl därför egendomligt, om Riksdagen nu skulle afslå densamma.

Och hvad skulle resultatet af ett sådant afslag blifva? Här föreligger icke någon ny lag, utan en gammal lag, i hvilken i vissa afseenden föreslås önskade förbättringar och lindringar, i syfte att lagen skall komma att verka bättre än hittills. Afslår man lagförslaget, kommer ju den gamla lagen att bestå, och man åstadkommer sålunda endast ett kvarblifvande vid det sämre och hindrar införandet af de förbättringar, som man önskar. Utskottet har därför omöjligt kunnat ställa sig på den af herr Olofsson intagna ståndpunkten.

Nu vet hvar och en, som härom tagit någon kännedom, att väghållningsbördan verkar ojämnt inom olika distrikt. Detta beror till en viss grad därpå, att, när dessa distrikt första gången ordnades, de med mindre praktisk blick gjordes somliga för små och andra åter för stora. Olägenheten häraf lär emellertid icke kunna hjälpas utan en fullständig omdaning af de grundprinciper, på hvilka väglagen hvilat, och en sådan omdaning har Riksdagen icke önskat. Jag tror också, att uppfattningen icke är mogen för en sådan omdaning. Utskottet har till afhjälpan af denna ojämnhet, i likhet med Kungl. Maj:t, föreslagit, att de mest betungade väghållningsdistrikten skulle kunna få extra bidrag från statskassan. Jag tror ock, att i förevarande hänseende detta är det längst gående förslag, som för närvarande kan hafva utsikt att vinna Riksdagens bifall.

Hvad angår de i fråga om denna paragraf gjorda yrkandena, så gå de ut på två särskilda ändringar. Den ena afser, att staten

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

och menighet tillhörande *allmänningsskogar*, som för närvarande utgöra vägs katt endast till en fjärdedel mot jordbruksfastighet i allmänhet, skulle alldeles likställas med öfriga jordbruksfastigheter. Såsom bekant, har Kungl. Maj:t föreslagit, att dessa allmänningsskogars skyldighet att deltaga i vägunderhållet skulle utsträckas så, att de skulle likställas med *annan fastighet* således deltaga i väghållningsbesväret till hälften mot jordbruksfastighet. Utskottet har i detta hänseende icke ansett sig kunna gå längre än Kungl. Maj:t föreslagit. Det rådde verkligen inom utskottet till en början en rätt stor benägenhet för att gå motionärernas önskingar till mötes, enär man trodde, att man därigenom skulle lindra vägtungan för de tyngst betungade väghållningsdistrikten i Norrland. I anledning däraf satte utskottet i gång en undersökning, hvars resultat föreligger i den vid utskottsbetänkandet fogade bilagan. Men när man fick se den, fann man, att detta ändamål endast i oväsentlig mån skulle uppnås genom den ifrågasatta ytterligare utsträckningen af allmänningsskogarnas skyldighet att deltaga i väghållningstungan. Det visade sig nämligen, att inom de distrikt, som äro mest betungade af väghållningsbesväret, allmänningsskogarnas antal och omfattning är så ringa, att åtgärden i själfva verket skulle medföra obetydlig lättnad i afseende på deras väghållningsbesvär. Detta har också herr Olofsson i sitt anförande delvis redan påvisat. Däremot hafva de distrikt, för hvilka, genom en utsträckning af allmänningsskogarnas väghållningsskyldighet, största tillflödet i inkomster skulle erhållas, det rätt bra förut. Så t. ex. skulle Älfdalens väghållningsdistrikt i Dalarna genom en sådan utsträckning få rätt afsevärda inkomster; men där en utgick vägs katten år 1900 med endast 5 öre för vägfyrk af jordbruksfastighet med natura-vägunderhåll och 10 öre för annan vägfyrk, hvarjämte distriktet hade en icke ringa behållning i vägs kassan. Jag har blott framdragit detta såsom exempel; äfven andra sådana skulle kunna anföras. Då man sålunda fann, att en dylik föreskrift icke skulle medföra den vinst, man tänkt sig, ansåg utskottet det vara att gå tillräckligt långt, när man fördubblade allmänningsskogarnas skyldighet att deltaga i väghållningsbesväret. I detta hänseende bör man ock taga hänsyn till den skyldighet att deltaga i väghållningsbesväret, som gäller för jordbruksfastighet, som af en eller annan anledning ännu icke kommit att utgöra vägunderhåll in natura. Dels på grund af historiska skäl och dels på grund däraf, att vägunderhållets utgörande in natura i allmänhet betraktats såsom en förmån, har man för jordbruksfastighet, som icke deltagit i väghållningsbesväret in natura, föreskrifvit, att den skall påföras vägs katt till hälften mot jordbruksfastighet, som utgör vägunderhåll in natura. Detta stadgande återfinnes uti 83 § af väglagen, i hvilken hvarken motionärerna eller reservanterna yrkat någon ändring. Mig synes

det vara en oundgänglig konsekvens af att utsträcka allmänningsskogarnas skyldighet att deltaga i väghållningsbesväret till hvad reservanterna föreslagit, att man då också gör ändring i nyss antydda stadgande. Jag tror för öfrigt, att man i den nu föreslagna lagen verkligen har lagt så mycket på statens axlar, att man af ren försiktighet icke bör gå längre.

Beträffande det andra yrkandet, som afser, att vägfyrk, som belöper på inkomst, skulle beräknas strängare, än hvad utskottet föreslagit, vill jag fästa uppmärksamheten på, att Kungl. Maj:t har bibehållit den gällande normen, eller att en vägfyrk skall påföras för hvarje trettio kronor af den beskattningsbara delen af inkomsten; och utskottet har stannat vid hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Det torde vara så mycket större skäl att så göra, som en hel del inkomstkategorier, såsom inkomst af lön eller pension, hvilka förut varit fria från att deltaga i väghållningsbesväret, nu äro medtagna. Det är nämligen otvifvelaktigt, att särskildt för de lägre inkomsttagarna en utsträckning i skyldigheten i detta afseende skulle åtminstone på vissa håll komma att kännas ganska betungande. Särskildt skulle, enligt hvad man uträknat, detta komma att blifva fallet inom vissa distrikt i Norrland. Där finnas vissa distrikt, i hvilka de enda dylika väghållningsskyldige skulle komma att utgöras af t. ex. komministern, klockaren, möjligen därjämte länsman eller en extra provinsialläkare. När vi se, att i en del af dessa distrikt vägs-katten för inkomstfyrk går till 2 kronor och däröfver, kunna vi förstå, att det äfven med det af utskottet föreslagna beräknings-sättet, blifver en högst väsentlig tunga, som kommer att läggas på dessa inkomsttagares axlar. Nu är det visserligen sant, att det bland inkomsttagarne finnas åtskilliga, som ha god råd att erlægga vägs-katt; men vi få i detta hänseende tänka på de små inkomsttagarne, som också måste följa med. Då man i fråga om löntagarne nu vidtagit den nyheten att pålägga dem vägs-katt, hvarifrån de förut varit helt och hållet fria, bör man icke med ens gå alltför långt. Jag tror icke, att ett sådant tillvägagående skulle mottagas med glädje; och det skulle icke heller vara billigt.

På grund af hvad jag nu anför, anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag i dessa delar.

Häruti instämde herrar *Jansson* i Krakerud, *Ericsson* i Ahlberga och *Olsson* i Älfvalsåsen.

Herr *Olofsson*: Herr talman, mina herrar! Den föregående talaren yttrade, att ojämnheten i afseende å väghållningstungan delvis berodde därpå, att somliga distrikt vore för små och andra för stora. Emellertid skulle, äfven om man gjorde länen till väghållningsdistrikt, besväret dock blifva ojämt fördeladt. Jag

Om ändringar i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

(Forts.)

Omändringar i lagen angående väghållningsbesvärrens utgörande på landet.
(Forts.)

skall taga mig friheten anförä några siffror beträffande Väster- norrlands och Jämtlands län. I Väster- norrlands län var taxeringsvärdet på de jordbruksfastigheter, för hvilka bevilning er- lägges, år 1900 — enligt den af mig förut i dag åberopade sta- tistiken — 83,594,750 kronor, i Jämtlands län 37,520,600 kronor. Annan fastighet var taxerad i Väster- norrlands län till 29,543,500 kronor och i Jämtlands län till 4,595,500 kronor. Kommer man så till inkomsten, så uppgick denna i Väster- norrlands län till 34,581,064 och i Jämtlands län till 9,134,547 kronor.

Alltså blir, äfven om man gör länen till väghållningsdistrikt, fördelningen af tungan lika ojämn. Hur man än vänder saken, blir det därför rättvist att göra hela riket till ett enda väghåll- ningsdistrikt. Då vinner man rättvisa, men icke förr.

Herr Persson i Stallerhult: I sista momentet af denna para- graf har införts en nyhet, och, må jag säga, en välbehöflig sådan, nämligen en föreskrift om, huru vägfyrktalslängd skall upprättas och granskas. Här föreskrifves, att häradskrifvaren har skyl- dighet att upprätta denna längd mot ersättning, som framdeles kan varda stadgad. Riksdagens skrifvelse med anmärkningar mot och begäran om rättelse i väglagen innehöll härom helt kort följande uttalande: »I denna fråga hyser Riksdagen den uppfattningen, att, då saknaden af bestämmelse om hvem skyldig- heten att upprätta vägfyrktalslängd åligger lätteligen kan föror- saka olägenheter, en sådan bestämmelse är af behofvet påkallad, liksom Riksdagen håller före, att en dylik skyldighet lämpligast bör åläggas vederbörande kommunalnämnd; Riksdagen anser jämväl, att nämnda längd bör underkastas enahanda granskning, som beträffande kommunens fyrktalslängd finnes föreskrifven.» Riksdagen hade således den åsikten, att kommunalnämnden skulle kunna upprätta dessa längder, liksom nämnden har skyldighet att upprätta kommunens fyrktalslängd och i öfrigt sköta dess angelägenheter.

De af Riksdagen mot väglagen framställda anmärkningarna hänskötes för yttrande till åtskilliga myndigheter, bland dem till kammarkollegium. Kollegiet hade alltså att verkställa utredning äfven beträffande förevarande fråga och utredde densamma, såsom jag finner, mycket väl. Det heter i den kungl. proposi- tionen: »För längdens upprättande, därest detta skulle åligga vare sig vägstyrelsen eller häradskrifvaren, har ansetts böra utgå ersättning ur vägkassan». Kammarkollegium har nu, anföres vidare i propositionen, »lika med Riksdagen, ansett bestämmel- ser i förevarande hänseende behöfliga; men vid öfvervägande af hvad härutinnan förekommit och under förutsättning att väg- skattens debitering fortfarande som hittills skulle verkställas af häradskrifvare, har kollegium förklarar sig ej kunna annat finna, än att bestyret med vägfyrktalslängdens upprättande lämpligast

borde tillhöra denne tjänsteman.» Statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet har tagit fasta härfå och i öfverensstämmelse därmed redigerat den nu föredragna paragrafens sista moment.

Det är alldeles klart, att under den förutsättning, som kammarkollegium och departementschefen här hafva tänkt sig, hvad i momentet föreslås är i sin ordning. Under denna förutsättning skulle häradsskrifvaren såväl upprätta ifrågavarande längd som hafva debiteringen och, jämte kronofogden, uppbörden sig anförtrodd. Men nu har särskilda utskottet beträffande frågan om debitering, uppbörd och redovisning af vägskatten frångått Kungl. Maj:ts förslag samt lämnat åt de väghållningsskyldiges fria skön att bestämma om sättet härför, därest öfverenskomelse därom kan träffas.

För min del har jag nu tänkt, att i den ifrågavarande punkten måtte finnas en lucka. När utskottet föreslagit den förändringen, att det skulle stå vederbörande väghållningsdistrikt fritt att hädanefter, såsom på åtskilliga ställen förut har skett, besluta om sättet för debitering, uppbörd och redovisning af vägskatten, så borde distriktet jämväl äga rätt att åt kommunalnämnden, om nämnden ville åtaga sig uppdraget, eller åt särskilda förtroendemän anförtro upprättandet af vägfyrktalslängd. När distriktet förfar så, som enligt 63 paragrafen medgifves, borde distriktet icke hafva ovillkorlig skyldighet att vända sig till häradsskrifvaren för att få vägfyrktalslängden upprättad. Jag lefver i den tron, att fyrktalslängdens upprättande är den enklaste åtgärden, och att det är svårast eller åtminstone mest maktpåliggande att verkställa debitering, uppbörd och redovisning. Hvarför då icke i § 59 lämna väghållningsdistriktet fakultativt rätt att, om distriktet önskar det, åt kommunalnämnden eller särskilda förtroendemän uppdraga äfven fyrktalslängdens upprättande? Detta skulle hafva varit en bestämmelse i analogi med hvad utskottet vid § 63 föreslagit. Om däremot ingen förändring beträffande sistnämnda paragraf ifrågasatts, så är det klart, att i den nu föredragna paragrafen ej heller bort vidtagas någon förändring. Det är min åsikt, att, när man i § 63 har lämnat där omnämnda rätt åt väghållningsdistriktet, distriktet äfven bort erhålla befogenhet att själf ombesörja hela saken. Material för fyrktalslängdens upprättande finnes i hvarje kommun och dess uppgörande är den enklaste åtgärden. Vägfyrktalslängden skall grunda sig på taxeringslängderna, och dessa ligga i hvarje kommun tillgängliga från juli månad till utgången af mars månad följande år. Det är samma material, som häradsskrifvaren använder. När debitering, uppbörd och redovisning kunna öfverlämnas antingen till kommunalnämnden eller till utsedde förtroendemän — hvilka jag vill jämställa med vägstyrelsen, ty det är klart, att, om sådana förtroendemän skola utses, vägstyrelsens

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Omändringar i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet. medlemmar komma att väljas härtill — så anser jag, att man bort förbehålla väghållningsdistriktet äfven den rätt, hvarom nu är fråga. Detta ländar icke till skada för dem, som ej begagna sig därpå, men det gifver väghållningsdistrikten möjlighet att själfva taga hela saken om hand.

(Forts.)

Jag har för min del icke varit så särdeles hågad för den förändring, som föreslagits beträffande § 63, och det är möjligt, att jag, när vi komma till denna paragraf, icke ansluter mig till nämnda förändring. Men paragrafen är ännu icke föredragen, och jag tager för gifvet, att utskottet beträffande dess formulering kommer att segra. Därför vill jag icke försumma att hemställa om den förändring i den nu föredragna paragrafen, som erfordras, för att § 63 ej skall blifva endast en halfmesyr. Jag säger, att det icke alls tilltalar mig, att väghållningsdistriktet skall hafva rätt, att, om distriktet så önskar, åt kommunalnämnden eller förtroendemän öfverlämna det bestyr, hvarom i 63 paragrafen föreskrifves, men jag anser emellertid, att, om § 63 skall affattas på detta sätt, den konsekvens härpå, som jag nu omnämnt, bör iakttagas i § 59.

Jag skall därför taga mig friheten att hemställa, att till § 59 måtte läggas följande stycke: »Därest väghållningsskyldige jämlikt § 63 öfverlämnat vägskattens debitering, uppbörd och redovisning åt kommunalnämnd eller åt utsedde förtroendemän, äga de jämväl uppdraga åt nämnden eller förtroendemännen att upprätta vägfyrktalslängden i enlighet med de i denna paragraf angifna bestämmelser. Om särskilda förtroendemän erhållit uppdraget, skola de senast den 1 december sända längden till kommunalnämnden, och förfares i öfrigt med längden och vägfyrktalens införande i kommunens fyrktalslängd på sätt här ofvan föreskrifvits.»

Blir ett sådant tillägg infördt i paragrafen, få ju vägstyrelsen eller kommunalnämnden det hela i sin hand, och hvarför icke lämna dem rätten härtill, då de enligt § 63 skulle kunna få ombesörja det svåraste och mest maktpåliggande, i stället för att tvinga dem att enligt framtida bestämmelser betala häradskrifvaren särskild ersättning för arbetet? Det blefve således en tvungen utgift till en statens tjänsteman, som icke skulle få annat med saken att skaffa, än att han upprättade denna längd.

Jag ber, herr talman, att få framställa yrkande på bifall till det tillägg till paragrafen, som jag nyss uppläst.

I detta anförande instämde herrar *Bromée* i Billsta, *Boström*, *Anderson* i Hasselbol, *Johanson* i Mossebo, *Lindgren* i Islingby, *Hansson*, *Olsson* i Heden, *Holmgren*, *Johansson* i Stora Mellby, *Johanson* i Valared, *Svensson* i Salång, *Öberg*, *Magnusson* i Tumhult, *Persson* i Hult, *Andersson* i Baggböle och *Ödman*.

Herr Jönsson i Färeköp: Herr talman! Jag tror, att utskottet har träffat det rätta i denna punkt. De, som sysslat med väghållningsärenden, torde inse, att det af utskottet föreslagna sättet just är det riktiga och lyckliga. Man vet, att härads-skrifvaren är kompetent att upprätta ifrågavarande längder, och på honom har man det anspråket, att han skall fullgöra uppdraget under tjänstemannaansvar, hvadan man kan till fullo lita på honom. Betalningen blefve väl ungefär densamma, hvem som än utförde arbetet. Här finnes ju ingen lag och ingalunda lärers någon lag komma att stiftas, som ålägger vare sig kommunalnämnden eller vägstyrelsen att upprätta ifrågavarande längder utan ersättning. Tänker man sig sådana distrikt, i hvilka tilläfventyrs finnes ett 20-tal socknar, så kan man finna att det icke skulle vara så lätt att erhålla nödig ordning och reda i längden på annat sätt än genom en ovillkorlig föreskrift därom, att häradsskrifvaren skall upprätta densamma. Jag anser det vara mycket riktigt, att så sker, och jag är öfvertygad om, att man ej skulle vinna något på den nu föreslagna förändringen. Tvärtom tror jag, att mycket större oreda och mindre tillförlitlighet, än för närvarande är rådande, däraf skulle blifva följden.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Beträffande den sak, som nu är på tal, skall jag be att få fästa uppmärksamheten därpå, att enligt nu gällande väglag ingen som helst bestämmelse finnes om hvem som skall upprätta vägfyrktalslängd. Därför har detta också skett på många olika sätt — än har vägstyrelsens ordförande ombesörjt denna angelägenhet, än har man försökt lägga den på kommunalnämnden och än har man anlitat härads-skrifvaren.

I en hel del fall åter har man icke brytt sig om att upprätta någon vägfyrktalslängd, utan nöjt sig t. ex. med de summariska sammandrag, som häradsskrifvarne äro skyldiga att lämna. Det har med ett ord rådt ett fullkomligt oefferrättlighets-tillstånd i detta afseende, och det är detta som Kungl. Maj:t med sitt af utskottet tillstyrkta förslag i detta stycke afsett att råda bot för.

Nu har den talare, som först hade ordet vid denna punkt, sagt, att han visserligen erkände förmånen af utskottets förslag i allmänhet, men att han för sin del ansåg att i de fall, då — såsom utskottet föreslagit — det skulle stå vederbörande vägstyrelse fritt att ordna om uppbörden på annat sätt än genom uppbördsförvaltningen, det också vore praktiskt att fritaga härads-skrifvarne från ifrågavarande besvär och öfverlämna åt vägstyrelsen att låta upprätta vägfyrktalslängd på det sätt den kunde finna lämpligt.

För min del anser jag visserligen, att detta kunde låta sig

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

göra; och frågan är icke af så stor innebörd, vare sig ekonomiskt eller i annat hänseende. Jag tror dock, att utskottets förslag äfven i det af denna talare afsedda fallet är att förorda framför det af honom framställda.

Först och främst är att märka, att det är synnerligen lätt för häradsskrifvaren att uppgöra vägfyrktalslängd. Det är bara att införa vägfyrktalen i en kolumn i taxeringslängden; och så har han vägfyrktalslängden färdig. Det är således en mycket enkel operation. Med hänsyn därtill torde man ock få anse, att den betalning, som därför skall till honom utgå och om hvilken Kungl. Maj:t sagt att det kommer att utfärdas särskilda föreskrifter, icke skall bli så afsevärd. — Eftersom jag är inne på frågan om betalningen, ber jag att få fästa uppmärksamheten på att Kungl. Maj:t säger, att den taxa, som skulle utfärdas, skall blifva billig; och vi kunna väl få antaga att så äfven blir förhållandet. Det torde alltså böra anses såsom en förmån, att häradsskrifvarne skulle blifva skyldiga att lämna dessa längder för ett bestämdt, billigt pris, i stället för att, såsom nu är förhållandet, vägstyrelserna, som vilja anlita häradsskrifvarne härför, nödgas betala dem nästan hvad de behaga begära.

Jag vill vidare fästa uppmärksamheten på att det är af vikt att hafva dessa längder i vederbörligt skick, icke allenast för uppbörden, utan kanske i ännu högre grad därför, att de skola utgöra röstlängder vid vägstämmorna. Dessa stämmor hafva enligt det föreliggande förslaget fått en helt annan befogenhet, än de hade förut. Till dem skola hänskjutas en hel del ärenden, hvilka förut behandlats vid de väghållningsskyldiges sammanträden inför häradsrätten. Rösträtten vid vägstämma utöfvas antingen genom ombud, utsedda af kommunerna, eller ock af de enskilda väghållningsskyldiga själfva, i hvilket sistnämnda fall deras röstetal skall afräknas från kommunens hela röstetal. För ett rätt iakttagande häraf måste längderna föreligga i behörigt skick, och man kan icke, såsom man ibland gjort, nöja sig med att hafva en längd, som icke innehåller de specifika röstetalen. — Att något sådant verkligen inträffat har jag hört från många håll. — Det är alldeles nödvändigt, säger jag, att en vederbörligen upprättad vägfyrktalslängd finnes, och för att man må vara säker därpå, bör den vara upprättad af en tjänsteman under tjänstemannaansvar.

Jag anser yttermera, att förmånen häraf är lika stor, hur man än ordnar uppbörden; och det kan därför icke anses för en inkonsekvens af utskottet att bibehålla stadgandet om vägfyrktalslängdens upprättande af häradsskrifvaren, äfven om uppbörden sker på annat sätt än genom uppbördsförvaltningen. Afsikten med föreskriften att uppbörden kan anförtros åt särskilda förtroendemän eller kommunalnämnden är, att väghållningsdistriktet icke skall betungas med den stora uppbördsprovisionen,

som, där uppbörden sker genom uppbördsförvaltningen, utgår till häradsskrifvare, kronofogde, räntmästare och landskamrerare. Och detta har utskottet funnit vara en viktig förmån. Hvad åter beträffar kostnaden för upprättandet af vägfyrektalslängd, är denna af mindre betydelse. Man måste, såsom den förste talaren i ämnet ock anmärkte, till en början komma ihåg, att det är mycket enkelt att upprätta en dylik längd. Besväret därmed, som ju ur *den* synpunkten mycket väl kunde läggas på t. ex. kommunalnämnden, bör därför, äfven om det verkställes af häradsskrifvaren, vara lätt ersatt. Och vidare är det ju, såsom förut antydts, meningen att därför fastställa en billig taxa. Den kostnad, som upprättandet af vägfyrektalslängden genom häradsskrifvaren skulle förorsaka väghållningsdistriktet, tror jag därför man kan anse obetydlig i förhållande till den nytta man har däraf. Den kommer i alla fall icke att kunna jämföras med den uppbördsprovision, som man genom det andra, af utskottet framställda, förslaget velat slippa ifrån.

Skulle det nu stadgas, att vägfyrektalslängd skulle i vissa fall kunna upprättas på annat sätt, vet man icke, om det är kommunalnämnden eller häradsskrifvaren eller någon annan, som det i ett särskildt fall åligger eller ålegat att upprätta längden, utan det får man särskildt taga reda på. Däremot är det gruffligt enkelt, om det alltid åligger häradsskrifvaren; man vet då alltid, hvem man skall hålla sig till. — För att längden skall föreligga färdig i rätt tid, har nu utskottet dessutom så till vida skärpt Kungl. Maj:ts förslag, att det föreslagits skyldighet för häradsskrifvaren att aflämna längderna före en viss dag. Säkert är, att vinsten af det utaf herr Carl Persson föreslagna stadgandet är högst obetydlig emot den oreda och de svårigheter, som däraf möjligen skulle kunna blifva följden.

Jag slutar med hvad jag började, nämligen att jag icke anser frågan vara stor, men jag håller före, att det af utskottet här framlagda förslaget är synnerligen enkelt, och vida enklare är det ändringsstadgande, som föreslagits. Jag har icke varit i tillfälle att bedöma, huru detta kan passa i stycke med hvad i öfrigt föreslagits. Att tilläggsförslaget icke var så särskildt enkelt, kunde herrarne själfva höra; det var tvärtom, syntes det mig, jämförelsevis långt och tillkrångladt.

Herr talman, jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställen i förevarande hänseende.

Herr Petersson i Dänningelanda: Hvad den föregående talaren anförde, nämligen att detta icke är någon stor fråga, är alldeles riktigt, men det gäller ju i alla fall utgifter, hvilkas bestridande kommer att läggas på vägkassan. Jag ber därför att få säga, att jag för min del har samma åsikt rörande denna sak som herr Carl Persson. Jag anser verkligen, att det är all-

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*
(Forts.)

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

deles onödigt att ålägga häradsskrifvarne skyldighet att upprätta vägfyrktalslängd mot ersättning ur väggkassan, ty denna ersättning kan med tiden komma att stiga till ganska afsevärdt belopp. Att betala detta synes mig äfven vara desto onödigare, som det är mycket lätt, sådana förhållandena nu äro, att upprätta vägfyrktalslängder.

I allmänhet är det ju ordföranden i kommunalnämnden, som får göra detta, och det kan han ju lätt göra, då häradsskrifvaren i alla fall skall lämna utdrag ur senaste taxeringslängds beslut. Åtminstone har jag för min del, alltsedan jag blef ordförande i vägstyrelsen i mitt distrikt, fått upprätta vägfyrktalslängder, och jag har icke funnit att det möter några svårigheter.

Nu sade den föregående ärade talaren, att det är nödvändigt att man har vägfyrktalslängden upprättad under tjänstemannaansvar. Ansvar det torde dock vara förenadt med dess upprättande redan på sätt nu sker. Vägfyrktalslängden upprättas ju på grund af taxeringslängden och granskas sedan på kommunalstämman. Detta torde medföra fullt ut lika stor trygghet och tillförlitlighet, som om häradsskrifvaren upprättade längden på sitt tjänstemannaansvar.

Jag ansluter mig till herr Carl Perssons i Stallerhult yrkande.

Herr *Andersson* i Löfhult instämde häruti.

Herr Persson i Stallerhult: Det är ej något att förundra sig öfver att utskottet vill försvara sina åtgöranden; men det är äfven klart att, då man framställer ett förslag till ändring, man äfven vill hålla på det.

Nu säger vice ordföranden uti särskilda utskottet, att utskottet föreslagit denna bestämmelse, men den äran tillkommer ej utskottet, utan Kungl. Maj:t, ty utskottet har ej gjort någon ändring i denna paragraf, utan blott en liten försämring. Utskottet säger nämligen, att vägfyrktalslängden skall vara färdig »senast den 1 december», under det att Kungl. Maj:t föreslagit, att den skall föreligga »så fort ske kan». Jag kan verkligen ej se, att detta är någon förbättring.

Samme talare antydde, huru lätt det är för häradsskrifvaren att uppgöra denna längd. Han behöfver blott införa en särskild kolumn i taxeringslängden, sade han; men såvidt jag förstår, är saken icke möjlig på det sättet. Det måste ju bli en särskild längd, ty ej kan han införa vägfyrkarne i taxeringslängden och sedan öfversända denna till kommunalstämmans ordförande. Kommunalstämman måste afhända sig den erhållna vägfyrktalslängden, sedan densamma granskats, och detta förfarande går därför ej för sig, om taxeringslängden användes. Detta förslag måste väl därför bero på något missförstånd eller någon miss-sägning.

Hvad sedan beträffar priset, så tänkte jag ej så mycket på kostnaden för längdens upprättande. Det står ju hvar och en fritt att använda den ena eller andra utvägen, likaväl som det står hvar och en fritt att använda den ena eller andra utvägen beträffande debitering, uppbörd och redovisning. Jag tycker ej, att utskottet borde taga illa upp, att man vill möjliggöra något sådant äfven i detta fall, så att man äfven här finge rätt att välja.

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Så talades det om tjänstemannaansvar. Skall det finnas ett sådant, så lär det väl vara i fråga om debitering och uppbörd af medlen, men ej när det gäller att upprätta fyrktalslängden, som ju ändock sedan skall på detta sätt granskas. Det mindre makt-påliggande uppdraget anser man ej vägstyrelsen kunna fullgöra, men det större och mer makt-påliggande vill man kasta på den, för den händelse den vill åtaga sig det.

Jag kan således ej se något skäl, som kunde göra mig tveksam, huruvida jag fortfarande skulle vidhålla mitt yrkande.

Herr Gustafsson i Sjögesta: Mig synes, som om denna fråga blifvit uppblåst till alltför stora dimensioner. Det är två synpunkter, som i fråga om densamma gjort sig gällande, nämligen lämplighets- och kostnadsynpunkten. Såvidt jag kan förstå, har herr Persson i Stallerhult här ställt kostnadsfrågan framför lämplighets- och ordningsfrågan. Det är väl dock otvifvelaktigt, att i större vägdistrikt, som bestå af ett flertal kommuner, det skall bli mer likformighet och ordning, om längderna uppgöras af häradsskrifvaren, än om det åligger kommunalnämndernas ordförande att göra detta. Jag kan ej förstå annat än att det här är en ren ordnings- och lämplighetsfråga, som gör sig gällande.

Hvad beträffar kostnadsfrågan, så kan jag för min del ej inse, hvarför det skulle bli dyrare att anlita häradsskrifvarne än kommunalnämndernas ordförande. Det kan väl ej rimligen begäras, att dessa kommunalnämndsordförande skola göra det för intet. Äfven de vilja säkerligen ha betaldt. Får man nu en taxa för häradsskrifvarne, som de äga att debitera efter, så tror jag ej, att detta blir dyrare, än hvad man får betala till de olika kommunalnämndsordförandena, om de skulle uppgöra längderna. Jag tror dessutom, att för likformighetens skull det vore lämpligt, att denna handling, som skall ligga till grund för rösträtten i dessa frågor och som är den grundläggande för hela arrangementet med vägstyrelse och vägstämman, upprättas af en person för hela vägdistriktet.

Herr talman! Jag ber fördenskull att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Olofsson: Jag begärde ordet för att i hufvudsak få yrka bifall till herr Perssons i Stallerhult förslag, men då vice

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

ordföranden i utskottet uttalat sin farhåga i anledning af att det tillägg, som herr Persson föreslagit, var ganska vidlyftigt och omfattande, kan jag också instämma med honom. Jag ber därför att få yrka, att denna punkt återremitteras till utskottet. Vi lära nog äfven få andra punkter att återförvisa till utskottet, innan vi hunnit genomgå hela detta betänkande, och då kunde en återremiss ske äfven här utan att orsaka särskildt besvär. En sådan kunde äfven vara lämplig därför, att vi då kunde ha trygghet för att ej antaga ett förslag, hvars innebörd vi ej vore fullt säkra på.

Herr Sjö: Jag ber för min del att få instämma i det yrkande och för öfrigt äfven i det yttrande, som herr vice ordföranden i utskottet hade.

Vidare ber jag att få nämna, att, då den nuvarande väglagen först började att tillämpas, blef jag utsedd till ordförande i vägstyrelsen i det väghållningsdistrikt, som jag tillhör, och att jag då för uppgörande af inkomst- och utgiftsstat för vägkassan infordrade vägfyrktalslängder från samtliga kommunalnämndsordförandena i distriktet. De flesta af dessa ordförande hade då anlitat häradsskrifvaren i distriktet att utskrifva dessa vägfyrktalslängder; och jag får säga, mina herrar, att häradsskrifvaren hade tagit ganska rundligt betaldt för detta, men att, om kommunalnämndsordförandena nu skola upprätta ifrågavarande längder eller utlösa dem från häradsskrifvarne, befarar jag, att detta ej blifver billigare. Bäst därför att lösen får utgå såsom här är föreskrifvit »efter särskild stadga», eller, om ej så kommer att ske, efter öfverenskommelse med vederbörande. Jag är emellertid förvissad därom, att det skall blifva billigare på detta sätt, än om ordförandena i kommunalnämnderna själfva skulle upprätta dem.

Det är ju för öfrigt nödvändigt, att det blir ordning och likformighet i vägfyrktalslängderna och att inga fel eller missuppfattningar få insmyga sig; och det vore därför bäst att antaga förslaget såsom utskottet föreslagit, och att dessa längder sålunda blifva upprättade under tjänstemannaansvar; och detta tjänstemannaansvar väger mer helt visst, än om de upprättades af enskilda personer.

För öfrigt kan jag, som sagdt, icke annat än till alla delar instämma med herr Widén i hans yrkande.

Herr Lindblad: Det torde vara odisputabelt, att Kungl. Maj:ts förslag i detta fall är en förbättring, ty det är ju alldeles nödvändigt, då det förut ej varit stadgadt, att någon bestämd person skall utföra detta uppdrag, att något stadgande därom gifves; och tillika är det fördelaktigt att få en taxa, efter hvilken häradsskrifvaren skall expediera dessa längder. Men å andra

sidan kan det ej förnekas, att det yrkande, som herr Persson i Stallerhult har gjort, medför ytterligare en förbättring härutinnan. Vi kunna väl ej vilja hålla på, att man ovillkorligen skall vara tvungen att göra en stundom alldeles onödig utgift för detta ändamål. Helt enkelt af den orsaken, att redan nu i 10 års tid ganska många nämnder och vägstyrelser själfva upprättat dessa längder, borde de, som själfva vilja ha besvär därmed, kunna få fortsätta därmed. För öfrigt tror jag, att denna fråga har gifvits större dimensioner än den i verkligheten har.

Jag ber att få ansluta mig till det af herr Persson i Stallerhult framställda förslaget.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Till genmäle å det anförande, som herr Persson i Stallerhult nyss höll, vill jag blott säga, att jag för min del naturligen icke menat, att häradskrifvaren skulle sända ifrån sig själfva taxeringslängderna, utan jag sade blott, att det var lätt för honom att i taxeringslängden införa vägfyrektalen och på detta sätt få en vägfyrektalslängd. Sedermera har han naturligen att göra afskrifter och sända till kommunerna.

Hvad arbetets beskaffenhet beträffar, så är det synnerligen lätt utfördt och kan naturligen utan svårighet göras af hvem som helst. Men hvarför utskottet bibehållit stadgandet för alla fall, är, att man då alltid vet, hvem man har att hålla sig till i detta afseende. Och kostnaderna äro så obetydliga, att fördelen af möjligen minskad utgift för längdens upprättande mer än väl motväges af hvad man skulle förlora i enkelhet och reda i detta fall.

Det är dessa skäl, som göra, att jag fortfarande håller på utskottets förslag.

Herr Jansson i Djursåtra: Om det kunde vara fråga om, att det af herr Carl Persson framställda yrkandet skulle kunna innebära en fara för väglagsförslaget, skulle jag för min del ej velat vara med om att yrka bifall till detsamma. Men då det af honom framställda yrkandet icke innefattar någonting annat än blott en rättighet för kommunalnämnderna att själfva få upprätta vägfyrektalslängderna, och således blott innebär en principiell rätt för dem att bestämma, om de vilja genom sina förordnede själfva upprätta dessa längder eller om de vilja öfverlämna detta uppdrag åt häradskrifvaren, så kan jag icke annat än finna, att det af herr Carl Persson nu framställda förslaget ovillkorligen innebär en fördel, hvarför jag ber att få instämma i detta af honom framställda yrkande.

Häruti instämde herrar *Ericsson* i Ofvanmyra och *Nilsson* i Skärhus.

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Öfverläggningen var härmed slutad. Sedan herr talmannen förmålt sig komma att först framställa proposition i anledning af yrkandet om återremiss af förevarande paragraf, beslöt kammaren efter af herr talmannen gifna propositioner att med afslag å berörda yrkande upptaga paragrafen till omedelbart afgörande.

Herr talmannen tillkännagaf härefter, att han med afseende å de under öfverläggningen framkomna yrkandena ämnade framställa särskild proposition angående mom. a) och b), särskild angående mom. c) och särskild proposition i fråga om slutstycket i paragrafen.

Beträffande till en början *mom. a) och b)* hade yrkats dels bifall till utskottets förslag, dels ock bifall till den af herrar Dahn och Carlheim-Gyllensköld afgifna reservationen. Herr talmannen gaf propositioner i enlighet med dessa yrkanden och fann utskottets förslag hafva flertalets mening för sig. Votering blef likväl begärd och företogs efter följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som vill, att kammaren med afseende å mom. a) och b) i 59 § af ifrågavarande lag godkänner den af särskilda utskottet n:r 1 föreslagna lydelsen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren godkänt den lydelse af mom. a) och b) i 59 §, som föreslagits i den af herrar Dahn och Carlheim-Gyllensköld afgifna reservationen.

Omröstningen utföll med 121 ja mot 67 nej; i följd hvaraf utskottets förslag till lydelse af ifrågavarande båda moment var af kammaren godkänt.

Därefter godkändes efter af herr talmannen gifna propositioner i ämnet *mom. c)* med den lydelse, som af utskottet föreslagits.

I fråga om *slutstycket* framställde herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som under öfverläggningen förekommit, propositioner dels på bifall till utskottets förslag, dels ock på bifall till det af herr Persson i Stallerhult under öfverläggningen framställda yrkandet; och förklarade herr talmannen sig anse först-

nämnda proposition vara med öfvervägande ja besvarad. Emellertid begärdes votering, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Den, som vill, att kammaren med afseende å slutstycket i 59 § af ifrågavarande lag godkänner särskilda utskottets förslag, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren i fråga om slutstycket godkänt det af herr Persson i Stallerhult under öfverläggningen framställda yrkandet.

Voteringen utföll med 91 ja mot 68 nej, hvadan kammaren således fattat beslut i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

64 §.

Den nuvarande 64 § i dess af Kungl. Maj:t föreslagna lydelse hade med någon obetydlig redaktionsförändring af utskottet ansetts böra sammanslås med 58 §.

Den nya 64 § skulle, såsom ett särskildt kapitel för sig under n:o VI, inrymma bestämmelser »om fullgörande af väghunderhåll i vissa fall medelst entreprenad» och enligt utskottets förslag lyda sålunda:

Förening af väghållare om upplåtande på entreprenad för gemensam räkning af underhållet utaf dem tilldelade, i ett sammanhang utlagda väglotter om tillsammans minst en kilometers längd, må därom med entreprenör uppgjort kontrakt, gällande för minst fem, högst tio år och försedt med antaglig borgen för fullgörande af entreprenörens förbindelser, till Konungens befallningshafvandes pröfning anmälas. Finner Konungens befallningshafvande kontraktet kunna, med afseende å entreprenörens personlighet och den aflämnade borgensförbindelsens beskaffenhet, godkännas, meddele Konungens befallningshafvande fastställelse å kontraktet, och vare sedan den träffade föreningen gällande för den öfverenskomna tiden, dock i intet fall längre än till dess ny vägdelen träder i tillämpning, samt entreprenören med hänsyn till fullgörandet af det väghunderhåll, entreprenaden afser, att anse såsom väghållare.

Kontrakt, som här afses, skall upprättas i tre exemplar, af hvilka ett jämte borgensförbindelsen förvaras hos Konungens befallningshafvande, som låter vederbörande länsman däraf undfå del, samt de båda öfriga tillställas kontrahenterna.

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

Underlåter entreprenör att sina skyldigheter behörigen fullgöra, eller förekomma sådana omständigheter, att entreprenaden icke vidare kan honom anförtros, äge Konungens befallningshafvande på anmälan honom från entreprenaden skilja; och skola i ty fall, eller i händelse entreprenören under entreprenadtiden aflider, hans löftesmän träda i hans ställe.

Hvad sålunda är stadgadt gälle i tillämpliga delar, där vägkassan åliggande underhåll af väg eller vägsträcka varder af vägstyrelsen på entreprenad upplåtet.

Reservationer hade emellertid afgifvits:

af herr *Cederberg*, som yrkat afslag å utskottets förslag i 64 §;

af herr *von Stapelmohr*;

af herrar *Karlsson* i Mo och *Ström* i Transtrand, som ansett, att utskottet bort, i anledning af herr Ericssons i Ofvanmyra motion, tillstyrka införande i väglagen af bestämmelser i syfte att för väghållningsdistrikt möjliggöra användande af entreprenadsystemet för vägunderhållet i öfverensstämmelse med ett inom utskottet utarbetadt »utkast till ändringar i väglagen i syfte, att det indelade vägunderhållet inom ett distrikt må kunna, där vederbörande väghållare sådant önska, upplåtas på entreprenad», i enlighet hvarmed skulle såsom kap. VI införas §§ 65—76 med i reservationen föreslagen lydelse;

af herr *Kronlund*; samt

af herr *Dahn*, som ansett, att orden »i ett sammanhang utlagda» i paragrafens första stycke borde utgå.

Paragrafen föredrogs, hvarefter på begäran ordet lämnades till

Herr Karlsson i Mo, som yttrade: Såsom herrarna torde finna, ha herr Ström och jag reserverat oss emot utskottets förslag i denna paragraf. Vi ha nämligen ansett, att utskottet bort, i anledning af herr Ericssons i Ofvanmyra motion, tillstyrka införande i väglagen af bestämmelser i syfte att för väghållningsdistrikt möjliggöra användande af entreprenadsystemet för vägunderhållet i öfverensstämmelse med ett på grundvalen af det i utskottets betänkande angifna »alternativ II» utarbetadt »utkast till ändringar i väglagen», som finnes här intaget.

Därmed anser jag, att man skulle kunna vinna ett billigare samt bättre vägunderhåll och få underhållstungan mera rättvist fördelad inom de väghållningsdistrikt, där man vill begagna sig af entreprenadsystemet. Dessutom blefve tillsynen öfver vägunderhållet betydligt enklare och lättare, och man skulle ej behöfva att så ofta hålla dyrbara och besvärliga vägdeleningar. Med det af utskottet föreslagna entreprenadsystemet vinner man

ingenting mera, än att entreprenören inför lagen kommer att betraktas såsom väghållare; och det har väl varit fallet förut, åtminstone indirekt på grund af kontrakt.

Herr talman! Jag har för närvarande intet yrkande att göra.

Vidare anförde

Herr Dahn: Herr talman! Enligt min åsikt böra orden »i ett sammanhang utlagda» i paragrafens första stycke utgå. Det är ju tydligt, att genom en sådan inskränkande bestämmelse kommer det mål, man vill ernå genom entreprenadsystems införande, att i betydlig mån förfelas. Det kan ju hända, att en person, som har sitt vägstycke beläget mellan andra väghållningsskyldiges vägstycken, af pur tredska icke vill vara med om att anlita entreprenör. Och sålunda skulle han hindra väghållare med på ömse sidor om hans vägstycke belägna vägstycken att begagna sig af denna utväg, såvida icke dessa vägstycken utgöra minst en kilometer hvardera.

Att ett antagande af detta förslag skulle försvåra tillsynen för kronobetjeningen, därom kan icke blifva tal. Ty det är väl lättare att kontrollera och öfvervaka skötseln af en längre vägsträcka, som öfvertagits af en entreprenör, än att kontrollera en hel hop mindre vägstycken, hvilkas underhåll ombesörjes af vederbörande väghållningsskyldige själfva.

Och hvad vägunderhållet beträffar, är det enligt sakens natur tydligt, att, om en entreprenör öfvertagit en större vägsträcka, väglagningen blir mera jämn; han använder samma väglagningsämnen för hela vägstycket, och det blir alltså större likformighet, än om de särskilda vägstyckena skulle underhållas af olika väghållningsskyldige.

Men detta har för mig icke varit hufvudsaken, utan den omständigheten, att man genom införande af entreprenadsystem — låt vara på frivillighetens väg — otvifvelaktigt småningom skulle komma att få det tillämpadt litet hvarstades. Och därigenom skulle man kunna komma ifrån det nuvarande mindre väghållningsdistriktet — häradet — till en större väghållningsdistriktsenhet, nämligen länet, hvilket jag anser vara af största vikt. Ty det är först när man får denna större vägdistriktsenhet, som väghållningsfrågorna kunna blifva ordnade på ett fullt lämpligt sätt, och större utjämning mellan väghållningsskyldige kan komma att äga rum.

Herr talman! Jag skall därför yrka bifall till utskottets förslag i denna paragraf med uteslutande af orden »i ett sammanhang utlagda.»

Herr Ericsson i Ofvanmyra: Herr talman, mina herrar! Af utskottets betänkande framgår, att utskottet tänkt sig tvenne

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Om ändringar i lagen angående vägghållningsbesvärets utgörande på landet.
(Forts.)

alternativ för lösande af den fråga, som jag framställt i min motion beträffande entreprenaderna. Enligt det ena alternativet har utskottet tänkt sig, att man skulle kunna lösa frågan på det sätt, att vägunderhållet under den tid, då marken är bar, skulle bekostas af väggkassan. I det andra har man tänkt sig, att detta vägunderhåll skulle endast utgöras af de in natura vägghållnings-skyldige.

Jag för min del har ansett, att det utan tvifvel vore det enklaste och rättvisaste, om man bestämde sig för det första alternativet. Jag kan icke förstå, hvarför man skall ålägga en klass af de vägghållningsskyldige att under viss tid underhålla de allmänna vägarna. Jag har visserligen hört den farhågan uttalas, att — om jordbruket skulle befrias från denna skyldighet, — man skulle riskera, att kostnaderna skulle springa i höjden. Man har gjort den antydningen, att jordbrukarne skulle slå sig tillsammans för att därigenom söka tillgodogöra sig en högre batalning för utförande af detta arbete. Jag tror likväl, att en sådan farhåga icke har något fog för sig.

Ser man efter litet hvarstans i bygderna, skall man nog finna, att icke är det *jordbrukarne*, som söka uppskrufva priserna. De få nog nöja sig med den betalning, som de kunna bli erbjudna.

Nu har emellertid utskottet icke vågat sig på hvarken det ena eller det andra alternativet, utan har stannat vid den *frivilliga* principen. Jag tror dock för min del, att det blir på få ställen, som på den vägen något dylikt beslut kan komma till stånd med de bestämmelser utskottet här föreslagit. Jag måste likväl erkänna, att lagförslaget i denna del synes mig vara bättre enligt utskottets formulering än sådant det af Kungl. Maj:t blifvit framställt. Och blir jag nödsakad att välja mellan de båda förslagen, kommer jag att rösta för utskottets förslag i denna del; dock skulle jag önska, att kammaren i så fall ville bifalla herr Dahns ändringsförslag, hvilket enligt mitt förmenande skulle möjliggöra att den frivilliga principen oftare och i större utsträckning skulle kunna tillämpas.

Jag har endast velat yttra min tanke i detta fall.

Om jag nu skulle våga mig på något yrkande, så är det, efter hvad jag redan yttrat, naturligt, att jag skulle yrka bifall till det omförmälda första alternativet. Men då icke ens reservervanterna vågat sig på något yrkande, skall icke heller jag för närvarande framställa något.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Den fråga, som nu är före, nämligen om entreprenad, är för visso icke någon ny fråga. Den har varit på tapeten, kan man säga, allt ifrån det fråga blef att omarbete nu gällande väglag. Men alla framställningar och försök i den vägen, som hittills varit å bane, ha icke ledt till något resultat. Man har nämligen misstänkt, att

entreprenadssystemet icke skulle vara så särdeles lämpligt för våra förhållanden.

Så yttrade t. ex. redan den första vägkommittén i sitt utlåtande, att den icke vågat sig på ett entreprenadssystem, då den ansåg, att det skulle bli vida dyrare än det system, som vi af ålder haft i vårt land. Och samma ståndpunkt intog 1801 års lagutskott, som hade till förberedande behandling det förslag, som då blef antaget och utgör nu gällande väglag. Detta utskott framhöll, bland annat, att det var af den öfvertygelsen, »att entreprenadsystemets tillämpning i ett land så jämförelsevis folkfattligt som vårt, och där brist på konkurrens säkerligen skulle uppdrifva kostnaden långt öfver arbetets verkliga värde, skulle ställa sig alltför dyrbart, för att icke snart nog kännas som en börda, mer tryckande än den man vill afskaffa». Och erinrar utskottet härjämte, »huruledes erfarenheten från folk- och kapitalrikare länder än vårt ådagalagt, att i följd af de stegrad kostnader, det nu förordade systemet (= entreprenadssystemet) visat sig medföra, en återgång delvis ägt rum till väghållningens utgörande medelst naturaprestationer». Sedermera har tid efter annan frågan om vägunderhållets upplåtande på entreprenad kommit fram. Men den har då icke kommit fram i den form, som första vägkommittén och 1891 års lagutskott afsågo i nys anförda yttranden eller ett allmänt entreprenadssystem för vägunderhållet i hela riket, utan man har då i allmänhet allenast yrkat på dess genomförande *fakultativt*, så att de väghållningsdistrikt, som ville ha entreprenadssystem, skulle vara i tillfälle att besluta därom.

Emellertid ha dessa förslag hittills icke rönt framgång; man har tydligen varit alltför rädd att tvinga minoriteten att böja sig för majoriteten. Man har ansett, att det vore alltför strängt emot en väghållare in natura, som fått sig tilldeladt ett vägstycke, om han skulle tvingas att betala till en entreprenör och icke få med egna krafter underhålla vägstycket. Därför ha ock alla förslag i den vägen af Riksdagen afslagits.

Det enda uttalande i riktning mot entreprenadssystemet, som Riksdagen gjort, skedde i dess skrifvelse den 14 maj 1900, som ligger till grund för den kungl. propositionen. Där förordar Riksdagen ett entreprenadssystem i den omfattning allenast, att vissa svårunderhållna eller aflägsset belägna vägar skulle kunna undantagas från vägdelning och läggas på väggassan, som då vore i tillfälle att med afseende på dessa vägar anordna entreprenad. Detta har också af Kungl. Maj:t nu beaktats. Kungl. Maj:t har i 12 § i förslaget, hvilken paragraf vi senare komma till, inryckt ett nytt stycke af den innebörden.

Nu har emellertid den siste talaren jämte flere för öfrigt väckt motion om att införa i vår väglagstiftning ett *fakultativt* entreprenadssystem. Det särskilda utskottet har tagit detta för-

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

slag i allvarligt öfvervägande och beaktande. Det tillsattes inom utskottet en särskild kommitté, — af hvilken bland andra jag varit ledamot — med uppdrag att utarbета fullt genomförda förslag till bestämmelser om anordnande af entreprenad. Därvid kommo under öfvervägande hufvudsakligen de två olika system för entreprenadens anordnande, hvilka i utskottets betänkande omförmälas. Det ena systemet, — »alternativ I», som utskottet i sitt betänkande kallar det — utgick därifrån, att väghållningsdistriktet i sin helhet, det vill säga alla väghållningsskyldige i distriktet, skulle äga rätt att med majoritet — en viss kvalificerad majoritet hade man tänkt sig — besluta, att distriktets vägunderhåll i dess helhet — vare sig det var indelt eller utgjordes af vägkassan — skulle upplåtas på entreprenad, och att hela entreprenadkostnaden skulle utdebiteras per vägfyrk. Detta system är, såsom herrarne torde finna af denna mycket hastiga skiss, mycket enkelt i utförandet och tager sig äfven jämförelsevis enkelt ut i formuleringen; men det innebär i allt fall till sin verkan en mycket genomgripande förändring i nu gällande väglag. Det skulle nämligen helt och hållet förändra det nu stadgade förhållandet mellan jordbruksfastigheter och deras vägfyrkar, å ena sidan, och andra beskattningsföremål och deras vägfyrkar å andra sidan. Det torde därför ock kunna ifrågasättas, huruvida icke ett sådant system nödvändigt skulle föra med sig en förändring af den proportion, hvori dessa olika beskattningsföremål böra bidraga till vägunderhållet.

Då man således fann, att detta system skulle i praktiken föra med sig så stora nyheter, försökte man sig äfven på en annan anordning för entreprenad, ett annat entreprenadsystem, »alternativ II —». Detta skulle bestå däri, att de väghållare inom distriktet, som hade att utgöra det indelade vägunderhållet, det vill säga de, som man enligt vedertaget bruk kallar väghållare in natura, skulle hafva rätt att med majoritet — också en viss kvalificerad majoritet — upplåta *dem* åliggande vägunderhåll på entreprenad. Denna entreprenad skulle dessa själfva bekosta, och för detta ändamål skulle de bilda en särskild kassa, till hvilken inga andra än de själfva skulle bidraga. Hvad däremot angår proportionen mellan jordbruksfastighet, å ena, och öfriga beskattningsföremål, å andra sidan, skulle denna bibehållas sådan den nu är i lag stadgad. Detta system är det, som föreligger i det förslag, som är fogadt såsom bilaga till herr Karlssons i Mo reservation. Utskottet ansåg sig emellertid, på grund af de förändringar i bestående lag, som äfven detta system skulle innebära, icke heller kunna förorda detta. En ytterligare anledning, hvarför utskottet icke ville inlåta sig på någotdera förslaget, var, utom omöjligheten att nu kunna öfverblicka räckvidden af desamma — detta gällde särskildt det första alternativet, men äfven det andra — den omständigheten, att frågan om entreprenad

hittills icke alls i vårt land varit föremål för lagstiftning. Det förelåg icke, såsom underlag för utskottets arbete, något utarbetadt förslag hvarken enligt det ena systemet eller enligt det andra. Man hade därför icke att stödja sig på något föregående lagstiftningsförsök eller i anledning därpå afgifna yttranden af vägstyrelser eller andra myndigheter, som ha att syssla med vägväsendet. Det ansågs alltför djärft af utskottet att nu på rak arm, så att säga, komma med ett fullt genomfördt förslag till lagstadganden i ämnet. Såsom herrarne ock kunna finna af herr Karlssons i Mo reservation, är det ganska vidlyftiga stadganden, som ansetts erforderliga, om entreprenad enligt alternativ II skulle genomföras.

Utskottet ansåg sig emellertid böra på annat sätt i viss mån tillmötesgå de önskemål, som i detta afseende förefinnas och gjort sig gällande, särskildt i vissa trakter af Norrland och Dalarne äfvensom i landets alla sydligaste delar. På dessa ställen lära redan nu existera frivilliga entreprenader, det vill säga väghållare hafva sammanslutit sig och antagit en gemensam entreprenör, som de betala, för att han skall hålla deras vägstycken i behörigt skick. Dessa entreprenörer hafva på sina håll godtagits såsom väghållare af vederbörande vägsyneförrättare, men detta har skett alldeles på sidan af lagen. Enligt lagen är det nämligen äfven i detta fall väghållaren in natura, som själf är väghållare och ansvarig för huru entreprenören sköter vägunderhållet. Med en dylik frivillig entreprenad följer ock, att, om ägarne af vissa fastigheter ingått ett sådant aftal, men en af dem sedan säljer sitt hemman, den nye ägaren kan bryta öfverenskommelsen, af hvilken han icke är bunden. Det är dessa båda brister i afseende på redan nu praktiserade upplätelser af vägunderhåll på entreprenad, som utskottet sökt afhjälpa genom den nu föredragna paragrafen, hvarigenom dylika frivilliga öfverenskommelser om entreprenad skulle bli legaliserade. Enligt detta stadgande skulle de, som vilja ingå sådana öfverenskommelser, tillerkännas den förmånen, att genom entreprenadkontraktets godkännande af Konungens befallningshafvande få entreprenören enligt lagen ansedd som väghållare och således såväl kriminellt som civilt ansvarig för vägunderhållets fullgörande. Och dessutom skulle kontraktets godkännande medföra den förmånen, att en ny ägare af fastighet, hvars föregående ägare ingått på öfverenskommelsen, icke skulle kunna bryta densamma. Utskottet har ansett, att det är ganska väsentliga förmåner, som genom detta lagstadgande skulle beredas dem, hvilka vilja ingå frivilliga entreprenadaftal, och att det således skulle uppmuntra till sådana. Det skulle ock innebära ett varsamt försök, huru dylika entreprenader skulle komma att taga sig ut i verkligheten, och alltså möjligtvis, därest försöket sloge väl ut, gifva anledning till, att man ginge vidare på den inslagna vägen.

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*
(Forts.)

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Det är äfven en annan sak, utskottet tänkt på, då det föreslagit denna paragraf, och detta innehålles i paragrafens sista stycke. Enligt detta skulle nämligen äfven vägstyrelserna, som på sina håll redan nu hafva rätt mycket väg att underhålla, och som enligt detta lagförslag skulle få ännu mera, äga rättighet att, om de så ville, begagna sig af samma procedur och således, därest entreprenadkontraktet blifvit godkänt af Konungens befallningshafvande, få entreprenören antagen såsom väghållare och själfva slippa ifrån ansvaret för vägunderhållet. Och detta har på vissa — ja, ganska många — håll, enligt hvad jag försport, ansetts synnerligen välbetänkt.

Nu har en reservant här yrkat, att paragrafen, sådan den föreligger i utskottets förslag, skulle ändras så, att orden »i ett sammanhang utlagda», som herrarne se i början af paragrafen, skulle utgå. Hvad dessa ord beträffar, tror jag, att det är nödvändigt att bibehålla dem. Man får icke fara ovarsamt fram, då man vill införa något nytt. Det har hittills visat sig vara möjligt att träffa frivilliga entreprenadaftal, och det lärer väl icke bli sämre hädanefter, äfven om man bibehåller dessa ord. Det var visserligen inom utskottet ifrågasatt, att man icke skulle taga med dem, och detta just af de skäl, som reservanten här anfört, men man fann slutligen, att man, ur det allmännas synpunkt, icke borde stryka dessa ord. Det är nämligen så, att man härigenom vill förhindra, att enskilda väghållare skulle begagna sig af denna entreprenadparagraf rent af såsom ett sätt att själfva slippa ifrån vägunderhållet. Nu är det ägaren, som ansvarar för detta, men enligt utskottets förslag i denna del skulle ju entreprenören bli den ansvarige. Finge ägaren då upplåta sitt vägunderhåll på entreprenad utan afseende på väglotternas sammanlagda storlek, skulle han på detta sätt kunna med lätthet använda entreprenaden allenast i syfte att lyfta af ansvarigheten för vägunderhållet från fastigheten, på hvilken den eljest ytterst hvilat, och kasta den på en person, som ej hade med fastigheten att göra, och härigenom, utan någon fördel i afseende å vägunderhållet, minska säkerheten för dess behöriga fullgörande.

Man har dessutom med dessa ord velat förekomma, att — därigenom att entreprenaden skulle omfatta alldeles för små vägstycken — för vederbörande länsman skulle försvåras arbetet och besväret med botande af befintliga brister i vägunderhållet, om entreprenören skulle eftersätta detsamma. Dylika brister skola, som bekant, genom länsmannens föranstaltande afhjälpas genom lega, och detta kunde lätt blifva högst besvärligt, om huru små stycken som helst finge öfverlåtas på entreprenad.

En förmån, som man ansett sig vinna genom entreprenadsystemet är äfven, att underhållet skulle bli *bättre*. Men för att detta verkligen skall bli fallet, måste de stycken, som ingå i entreprenaden, hafva en viss större utsträckning. Dels torde det

då vara lättare att få entreprenör för ett något så när hyggligt pris, dels bör man då kunna hoppas att få underhållet mera enhetligt.

För öfrigt är det ju så, att, om vid fråga om entreprenad ägaren af ett mellanliggande vägstycke nekar att gå med på entreprenaden, men de på ömse sidor om den tredskandes vägloft belägna vägstyckena hafva tillräcklig utsträckning, intet hindrar entreprenadaftals slutande och detta aftals godkännande genom Konungens befallningshafvande.

Jag tror, med hänsyn till det nämnda, att det vore ganska betänkligt att stryka de ord, som reservanten föreslagit till strykande, och tillåter mig att yrka bifall till den föredragna paragrafen oförändrad.

Herr Lundell: Herr talman, mina herrar! Det lider intet tvifvel, att ju icke entreprenadsystemet, rätt handhafdt, erbjuder åtskilliga fördelar i fråga om väghållningen. Vägarna blifva nämligen bättre lagda och billigare underhållna, om dessa arbeten fullgöras af en entreprenör, åtminstone om denne är fackman på detta område. Så har man gått till väga i t. ex. Danmark. Och där uppskjutes för öfrigt icke med vägarnas lagning till en enda gång på året, såsom här i Sverige, då man dessutom öfverdrager hela vägen, både dess goda och dåliga sträckor, med ett jämntjockt lager af grus eller sten, utan där lagar man vägarna endast då de äro i behof däraf. Entreprenadsystemet i fråga om väghållning har därför, enligt hvad jag tror, börjat att här i landet mer och mer tillvinna sig sympatier och därjämte redan blifvit på åtskilliga ställen tillämpadt. För min del skulle jag nog hafva kunnat vara med om att gå åtskilligt längre, än hvad utskottet i denna del föreslagit, och närmat mig den ståndpunkt, som intogs af en föregående talare, då han förordade det af utskottet med »alternativ I» betecknade förfaringssättet, eller att de inom ett distrikt väghållningsskyldige skulle äga rätt att med viss kvalificerad majoritet besluta entreprenad. Men jag tror också, att utskottets förslag, såsom öfvergångsförslag betraktadt, är mycket bra och välbetänkt. Och då det är ett nytt system, som det här är fråga om att införa, bör man nog gå till väga med en viss försiktighet.

Däremot är jag alldeles öfverens med herr Dahn, då han i sin reservation framhåller, att det härvidlag icke behöfde bestämmas, att entreprenad skulle få beslutas blott för sådant stycke af en väg, som utgör en kilometer i sammanhang. Naturligtvis bör man icke tillåta entreprenad för alltför små vägstycken, och en kilometer torde nog härvidlag vara ett lämpligt mått, men icke bör man väl fordra, att denna kilometer skall ligga i *en enda* sträcka. Om således en person, som har ett litet vägstycke emellan två andra sträckor af tillsammans minst 1 kilometers

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

längd, skulle tredskas och ej vilja gå med i entreprenaden, så bör väl icke detta hindra, att entreprenaden i alla fall får omfattas de senare tvenne vägsträckorna. Man får väl också antaga, att, om det stora flertalet vägunderhållare i ett visst distrikt anse entreprenad fördelaktig, en och annan, som till en början ställer sig mindre villig och likgiltig för detta eller till och med kanske motsätter sig entreprenad, sedermera förmås ändra åsikt därom. Emellertid finns det ju, såsom vi alla veta, personer, som rent af bara för att, som man säger, trilskas, icke vilja vara med om ett äfven för dem fördelaktigt förslag, och då skulle de ju i ett fall sådant som det nu ifrågavarande kunna förhindra en entreprenad, som vore fullt berättigad och för alla lämplig. Att tillåta något sådant kan väl icke vara riktigt. Ur denna synpunkt sedt, anser jag, att man bör taga bort de i 64 § af utskottets förslag förekommande orden »i ett sammanhang utlagda», och får jag på denna grund yrka bifall till herr Dahns reservation.

Herr Karlsson i Mo: Herr talman, mina herrar! En ärad talare har här framhållit, hurusom lagberedningen och vissa domstolar ej velat tillråda entreprenadssystemet för det indelta vägunderhållet, och därför för sin del motsatt sig detsamma. Här emot vill jag då säga, att vi skrifva väl ej våra lagar uteslutande för jurister och domstolar, utan jämväl mera för folk i allmänhet. Som herrarna kunna se å 12:e sidan i Kungl. Maj:ts kammarkollegii betänkande, så har Konungens befallningshafvande, hushållningssällskap och vägstyrelser inom flera län äfvensom andra myndigheter *tillstyrkt* införandet af entreprenadssystem just på de grunder, som reservanterna i denna paragraf föreslagit. Samma tanke ha också motionären i ämnet, herr O. A. Ericsson, jämte 18 med honom instämmande kammarledamöter haft. De myndigheter och ämbetsverk, hvilka afstyrkt entreprenadssystemets införande, hafva gjort detta, därför att de ansett, att tillräckliga garantier till skydd för minoriteten ej skulle kunna beredas. Men jag får då säga, att man borde verkligen medge, det vi reservanter hafva i vårt förslag till § 66 bjudit sådana garantier i detta afseende, att de borde vara tillfyllestgörande. Det heter där: »Beslut om det indelade vägunderhållets upplåtande på entreprenad vare ej giltigt med mindre det fattats å två på hvarandra följande vägstämmor med vederbörande väghållare och å den stämman, som sist hållits, biträdts af väghållare med minst två tredjedelar af hela antalet till deltagande i vägunderhåll in natura förpliktade vägfyrkar inom distriktet». Ja, man har nu häremot sagt, att minoriteten icke får i ett sådant fall som detta tvingas. Men antag nu, att utaf de väghållningsskyldige inom ett distrikt finnas två tredjedelar, som vilja hafva entreprenaden införd. Då bör det väl vara ännu större förutsättningar för den återstående

tredjedelen, som fortfarande vill in natura fullgöra sin väghållningsskyldighet, att få ännu mera än förut att utgöra. Jag anser därför, att, när det nu gäller att för Sveriges rike i detta fall skriva en ny lag, man bör försöka göra den så rymlig, att den kan passa för alla olika delar af vårt land.

På grund af hvad jag nu och förut i denna punkt anført, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till min och herr Ströms vid denna paragraf fogade reservation.

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*
(Forts.)

Herr Ericsson i Ahlberga: Herr talman! Inom utskottet har äfven jag biträdt utskottets förslag i denna punkt. Men däremot har jag icke kunnat dela de farhågor, som utskottets vice ordförande äfven nu framhållit skulle ligga i borttagande af orden »i ett sammanhang utlagda», hvarom herr Dahn i sin reservation gör framställning. För min del tror jag, att dessa ord mycket väl kunna utgå ur paragrafen. Om entreprenören, hvilken enligt detta lagförslag icke får afsluta kontrakt om kortare vägsträcka än 1 kilometer, möjligtvis skulle få denna längd i skilda lotter, det kan väl ingenting betyda. Ty redan nu praktiseras det, att en vägunderhållare kan hafva flera väglotter, utan att detta medfört någon olägenhet för själfva vägunderhållet. Man skulle således, enligt utskottets förslag, lägga hinder i vägen för en vägunderhållare att upplåta sitt vägstycke åt en entreprenör, för den händelse denne vägunderhållare icke kunde åstadkomma en *sammanhängande* sträcka af 1 kilometer. Det förefaller mig, som för de mindre vägunderhållarne det skulle vara fördelaktigare att orden »i ett sammanhang utlagda» blefve strukna. Därför synes det mig för dessa mindre vägunderhållare vara en god sak, om de, oberoende af huruvida deras väglotter sluta sig intill hvarandra, kunde få förena sig om entreprenad, då deras vägstycken tillsammans utgöra minst 1 kilometer. Det finns ju jordägare med vägunderhållsskyldighet in natura, hvilka själfva icke hafva några dragare, och dessa jordägare hafva väl större behof än andra att få lega bort sina vägstycken.

Då jag alltså är öfvertygad om, att dessa ord »i ett sammanhang utlagda» utan olägenhet kunna utgå, ber jag att få instämma med herr Dahn och yrka bifall till hans reservation.

Herr Dahn: Man har, för att vägstycken skola få entrepreneras bort, fordrat, att desamma skola vara utlagda »i ett sammanhang» och tillsammans hafva en längd af minst 1 kilometer. Härigenom har man emellertid omöjliggjort entreprenad i en stor mängd fall. Ty det är alldeles klart, att under sådana förhållanden kan en tredskande väghållare alltid genom sin vägran förhindra andra väghållare att träffa öfverenskommelse om entreprenad. Man har nu sagt, att denna fordran grundar sig därpå, att man ansett, att underhållet på så sätt skulle blifva mera

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

likformigt. Men det är ju alldeles tydligt, att likformigheten i alla händelser måste bli större, om ett större antal väglotter öfvertagas af samma person, än om hvarje vägloft underhålls af dess innehafvare.

Att märka är ock, att, då det gäller väggassa eller vägstyrelse, som ju ock är vägunderhållare, är det icke ifrågasatt, att icke mindre väglotter, äfven om de ligga hvar för sig, skulle få bortentrepreneras likaväl som de större lotterna. Och det kan ju lätt hända, särskildt vid industricentra, att det förekommer rätt små väglotter, som väggassan får öfvertaga och som ju måste bortentrepreneras. Jag förmodar, som sagdt, att det är meningen, att vägstyrelsen skulle få entreprenera bort sådana små lotter likaväl som de stora. Man kan åtminstone icke af lagförslaget se annat, än att detta vore meningen.

Jag yrkar därför fortfarande bifall till reservationen.

Herr Widén: Herr talman! Ja, det är naturligt, att man kan se den här saken antingen uteslutande ur väghållarnes synpunkt eller också tillika från det allmännas synpunkt. För min del måste jag gifva den siste talaren liksom de andra talarne, som ställt sig på samma sida, rätt däri, att om man ser saken endast ur *wäghållarnes* synpunkt, är det naturligtvis bäst, att de då få styra och ställa som de vilja, och i sådant syfte också stryka dessa ord »i ett sammanhang utlagda». Men jag tror, som sagdt, att man icke bör se saken *endast* från denna synpunkt, utan att man äfven bör se till, att det ställes tryggt med afseende å ett godt fullgörande af *wägunderhållet*. Jag har redan förut framhållit den risk man löper, om dessa ord uteslutas, att entreprenaden skulle af en väghållare användas som ett sätt att slippa ifrån ansvaret för vägunderhållet och kasta detsamma på entreprenören i stället. Jag vill nu ytterligare framhålla, att om dessa ord strykas, tjänas ett helt annat ändamål, än det utskottet åsyftat. Detta har varit bland annat att öppna möjlighet och tillfälle till ett förbättradt vägunderhåll genom att, i stället för de många små väglotterna, som hvar för sig underhållas, få sammanhängande stycken upplåtna på entreprenad och därigenom vägunderhållet, så att säga, koncentreradt. Men detta kasta herrarne helt och hållet öfver bord. Det är detta, som jag tror icke vara så lämpligt. Idén med systemet är icke endast entreprenadmöjligheten i och för sig, utan att genom entreprenaden koncentrera vägunderhållet och såmedelst få det bättre utfördt.

Det ligger för öfrigt en viss nytta däri, synes det mig, att det finnes en press, så att säga, på väghållarne, så att de få intresse af att ordna det på ett förnuftigt sätt. Vilja väghållare endast göra upp aftal om entreprenad, så är det i hvarje fall intet som hindrar, att detta göres om hur små vägstycken som helst, men om de vilja ha de förmåner från det allmännas sida,

som det här är fråga om, så måste de ställa så till, att det blir bra äfven från det allmännas synpunkt.

Jag vill till slut fästa uppmärksamheten uppå att, då det här är fråga om en nyhet af rätt genomgripande beskaffenhet, det är försiktigast att icke släppa så alldeles loss med detsamma. Det är *detta* jag vill lägga kammarens ledamöter på hjärtat, då de skola rösta om denna paragraf.

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Herr Kronlund: Herr talman! Jag har inom utskottet reserverat mig vid föreliggande paragraf blott för att uttala min anslutning till den grundtanke, som ligger i herr O. A. Ericssons med flere motion. Jag anser nämligen, att denna § 64 endast utgör ett litet surrogat för det entreprenadsystem, som herr Ericsson och hans medmotionärer tänkt sig och hvilket de ansett ägnadt afhjälpa de missförhållanden beträffande väghållningen, hvilka förekomma inom flera delar af vårt land, t. ex. i Dalarna.

Af utskottets vice ordförande har visserligen betonats, att många betänkligheter yppat sig mot entreprenadsystemet, bland annat därför, att detta skulle blifva för dyrt. För min del tror jag alldeles tvärtom. Jag anser nämligen, att just i de väghållningsdistrikt, där, såsom i Dalarna är händelsen, jordens delning har långt fortskridit, så att många vägunderhållare finnas med i allmänhet små vägstycken, just i dessa distrikt skall entreprenad, tillämpad i stort, komma att betydligt nedbringa kostnaderna för vägunderhållet. Entreprenadsystemet kommer äfven att tillgodose det allmännas intresse, därigenom att vägarna blifva jämnare och bättre underhållna, och för öfrigt skulle man kunna med ett sådant system undvika den dyrbara vägdeleningen samt kostnaderna för särskilda nämnder. Allt detta är ju fördelar, som alls icke äro att förakta och som särskildt i vissa delar af vårt land, såsom Skåne och Dalarna, skulle verka betydligt underlättande.

Hvarför jag icke velat helt instämna med reservanterna är, därför att jag anser, det förevarande fråga är af så stor innebörd, att man icke kan på rak arm affatta ett tillfredsställande lagförslag, för hvilket enligt mitt förmenande erfordras en betydligt ingående utredning. Men jag vill uttala den förhoppning, att, därest sympatier visa sig för en mera utsträckt användning här i landet af ett dylikt entreprenadsystem, Kungl. Maj:t då skall låta sig angeläget vara att taga frågan om hand, utreda den närmare och för Riksdagen framlägga ett förslag i nyssnämnda riktning.

Jag har intet yrkande att göra.

Herr Åkerlund: Jag har aldrig kunnat hylla den åsikten, att t. ex. en del öboar i vår skärgård, af hvilka flere kanske knappast sett en landsväg, än mindre befarit en sådan, skulle

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

betungas med vägskatt. Men då nu i alla fall så har blifvit fallet, och entreprenadsystemet i fråga om väghållningsbesvärets utgörande skulle för dem vara till ovärderlig nytta, vill jag för min del icke vara med om att försvåra användningen af detta system genom dessa i § 64 intagna ord »i ett sammanhang utlagda», hvilka också herr Dahn i sin reservation vid denna paragraf föreslagit skola strykas.

Jag får därför förena mig med dem, som yrkat bifall till herr Dahns reservation.

Häruti instämde herrar *Beckman* och *Sandquist*.

Herr Wiklund: Herr talman! Jag ber endast att få uttala min stora tillfredsställelse med det förslag, som utskottet här framlagt rörande väghållningsbesvärets fullgörande medelst entreprenad. Det synes mig nämligen högst olämpligt, att, såsom en del motionärer föreslagit, en majoritet skulle kunna tvinga minoriteten att genom entreprenad fullgöra sin väghållningsskyldighet. Men å andra sidan måste det anses berättigadt, att enskilda väghållare, som så önska, kunna få fullgöra sin vägunderhållsskyldighet medelst entreprenad. Likaså måste det anses berättigadt och önskvärdt, att det vägunderhåll, som åligger distriktet i sin helhet, får öfverlätas åt en entreprenör.

Alla dessa enligt min åsikt berättigade kraf synas mig hafva blifvit på ett lyckligt sätt tillgodosedda genom den lydelse utskottet föreslagit för ifrågavarande § 64, till hvilken jag därför yrkar bifall.

Herr Olofsson: Herr talman, mina herrar! Då den föregående talaren såsom sin åsikt framhållit, att det ej skulle vara rätt, att en majoritet tvang en minoritet att gå ifrån vägunderhållet in natura och i stället betala till en entreprenör, vill jag gentemot detta antagande säga, att jag anser det här lilla förslaget — detta kapitel VI i utskottets förslag till vägslag — vara af ganska liten betydelse. Om det nu är i fråga t. ex., att ett vägstycke af 1 kilometers längd skall upplätas åt en entreprenör, kan det ju lätt tänkas, att denna kilometer är uppdelad på, låtom oss säga, sex väghållningsskyldige. Om man då råkar på en enda af dessa sex, som fått sitt vägstycke så lagdt, att det för honom är en fördel att bibehålla vägunderhållet in natura, därför att det t. ex. finnes en sandgrop i närheten, eller emedan vägstycket ligger nära hans hem, medan åter för de andra fem vägunderhållet in natura kan vara förenadt med de största besvärligheter, såväl med afseende på svårigheten att anskaffa väglagningsämnen som i andra hänseenden, då skola i allt fall dessa andra fem vara tvungna att underkasta sig olägenheterna af ett kostbarare vägunderhåll, blott därför att denne ende mot-

sätter sig entreprenad. Men, invändes det, man kan ju i sådant fall vända sig till de väghållningsskyldige, som hafva sina vägstycken förlagda åt motsatt håll, och söka med dem träffa aftal om vägunderhållets öfverlämnande på entreprenad. Ja, men hvilken garanti har man därför, att man icke äfven där träffar på en väghållare, med hvilken det är lika omöjligt att komma öfverens, om de väglotter, hvilkas underhåll skall upplätas på entreprenad, skola omfatta en sammanhängande längd af minst en kilometer.

Jag kan därför icke finna annat, än att reservanternas förslag är mera rimligt, i synnerhet med den stora begränsning, som de göra, då de säga, att »beslut om det indelade vägunderhållets upplåtande på entreprenad ej skulle vara giltigt med mindre det fattats å två på hvarandra följande vägstämmor med vederbörande väghållare och å den stämman, som sist hållits, biträdts af väghållare med minst två tredjedelar af hela antalet till deltagande i vägunderhåll in natura förpliktade vägfyrkar inom distriktet». Häri ligger ju en så stark begränsning, att jag alldeles icke tror att man löper någon risk, att minoriteten skall undertryckas, utan snarare tror jag, att det kommer att förhålla sig tvärtom så, att majoriteten kan komma att blifva lidande för minoriteten.

Jag ber att få yrka bifall till herr Karlssons med flere reservation.

Herr Gustafsson i Sjögesta: Jag tror, att man ställt allt för stora fordringar på utskottet, då man velat, att det på rak arm skulle uppställa ett lagförslag, som kunde fullständigt reglera tvångsentreprenader. Motionärerna hafva icke gjort det och utskottet har heller icke gjort det, utan man har mera försöksvis uppgjort två förslag, som möjligtvis skulle kunna vara användbara, men utskottet har icke vågat taga på sitt ansvar, att de i allo skulle kunna tillämpas. Hvad utskottet föreslagit innebär emellertid ett så stort tillmötesgående mot motionärerna, att det förvånar mig, att de icke kunna vara belättna med hvad utskottet gjort. Detta är dock icke så litet. Först och främst har utskottet föreslagit, att entreprenörerna skulle betraktas såsom väghållningsskyldige, och därmed är icke så litet vunnet.

Hvad nu särskildt beträffar yrkandet därpå, att i denna paragraf orden »i ett sammanhang utlagda» skulle utgå, så får jag säga, att mig förefaller det nödvändigt, att de stå kvar. Man kan väl icke gärna medgifva, att man skulle få plöttra bort ett stycke här och ett stycke där till entreprenörerna. Dessa åtaga sig ju entreprenaderna på längre tid, vi kunna väl i allmänhet antaga tio år, och då är det klart, att de försöka upparbeta de väglotter de fått och göra dem så bra som möjligt. Men så skulle det naturligtvis inträffa, att andra väghållningsskyldige,

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*
(Forts.)

Omändringar i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet. som skulle hafva sina vägstycken emellan, icke hölle dessa i lika godt stånd, äfven om man icke kunde säga annat, än att de hölle sina vägar i laggilt skick. Det ena lilla vägstycket skulle då blifva helt olika det andra, och vägen bli som en rutschbana upp och ned.

(Forts.) För öfrigt tror jag, att, om det icke finnes så mycket intresse för entreprenadsystemet inom ett distrikt, att det är möjligt att införa det för en sammanhängande vägsträcka af en kilometer, det icke är skäl att inom ett sådant distrikt tänka på införandet af detta system.

Jag ber att få yrka bifall till paragrafen oförändrad.

Herr Zimdahl: Jag ber endast att få till protokollet antecknad, att jag ansluter mig till utskottets förslag, som jag anser mycket välbetänkt.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad, framställde herr talmannen i öfverensstämmelse med de därunder förekomna yrkandena med afseende på förevarande ämne propositioner: 1:o) på godkännande af den utaf utskottet föreslagna lydelsen af 64 §, 2:o) på godkännande af den utaf herr Dahn föreslagna lydelsen och 3:o) på bifall till den af herrar Karlsson i Mo och Ström i Transtrand afgifna reservationen. Herr talmannen fann den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad, men som votering begärdes, blef nu, sedan till kontraposition antagits det under 2:o) upptagna yrkandet, uppsatt, justerad och anslagen en voteringsproposition, så lydande:

Den, som vill, att kammaren med afseende å 64 § af ifrågavarande lag godkänner den af särskilda utskottet föreslagna lydelsen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren i fråga om 64 § godkänt den af herr Dahn föreslagna lydelsen.

Omröstningen utvisade 102 ja mot 86 nej; och hade kammaren alltså godkänt den af utskottet föreslagna lydelsen af paragrafen.

Öfverskriften till VI kap.

Utskottets förslag godkändes.

För 4 § hade Kungl. Maj:t föreslagit följande lydelse:

Uppstår fråga om anläggning af allmän väg; då skall ansökning därom göras hos Konungens befallningshafvande, som låter höra samtliga väghållningsskyldige, hvilka i väghållningen med arbete eller penningar deltaga; hvarefter, och sedan kronofogden afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande meddelar beslut i frågan.

I enahanda ordning afgöras frågor om indragning af allmän väg, omläggning af backig eller eljest för rörelsen obekväma allmän väg samt förändring af redan befintlig väg till bygdeväg eller landsväg.

Ej må af Konungens befallningshafvande till behandling enligt denna paragraf upptagas ansökning om anläggning af ny eller omläggning af gammal väg eller om förändring af bygdeväg till landsväg, innan plan och kostnadsförslag för företaget, efter sakkunnig undersökning, uppgjorts; ej heller ansökning om öfvertagande till allmänt underhåll af förutvarande enskild väg, innan tillförlitlig utredning ägt rum beträffande hvilka åtgärder må erfordras för vägens försättande i laggillt skick, så ock om kostnaden därför.

Enligt utskottets förslag skulle paragrafen lyda sålunda:

Uppstår fråga om anläggning af allmän väg; då skall ansökning därom göras hos Konungens befallningshafvande, som låter höra samtliga väghållningsskyldige, hvilka i väghållningen med arbete eller penningar deltaga; hvarefter, och sedan kronofogden afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande meddelar beslut i frågan.

I enahanda ordning afgöras frågor om indragning af allmän väg, omläggning af backig eller eljest för rörelsen obekväma allmän väg samt förändring af redan befintlig väg till bygdeväg eller landsväg.

Sedan paragrafen föredragits, begärdes ordet af

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet Odelberg: Herr talman! Jag har icke haft anledning att deltaga i den diskussion, som hittills förts, på grund däraf, att utskottet välvilligt tillstyrkt allt hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Vid den nu föredragna paragrafen åter är förhållandet annorlunda. Utskottet har här uteslutit en del af Kungl. Maj:ts förslag, och om jag än icke vågar hoppas, att hvad Kungl. Maj:t föreslagit skall vinna kammarens bifall, vill jag dock yttra några ord till försvar därför.

Kungl. Maj:t har, såsom herrarne finna, föreslagit, att den upplästa paragrafen skulle fortsättas på följande sätt: »Ej må af

Andra Kammarens Prot. 1905. N:o 37.

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Konungens befallningshafvande till behandling enligt denna paragraf upptagas ansökning om anläggning af ny eller omläggning af gammal väg eller om förändring af bygdeväg till landsväg, innan plan och kostnadsförslag för företaget, efter sakkunnig undersökning, uppgjorts.» Hvad nu utslutningen af denna första del af stycket beträffar, tror jag är af mindre praktisk betydelse, ty i de nu omnämnda fallen sökas nog alltid statsunderstöd, och då måste för anslags erhållande fullständiga planer med åtföljande kostnadsförslag vara uppgjorda. Men i fortsättningen heter det vidare: »ej heller ansökning om öfvertagande till allmänt underhåll af förutvarande enskild väg, innan tillförlitlig utredning ägt rum beträffande hvilka åtgärder må erfordras för vägens försättande i laggilt skick, så ock om kostnaden därför».

I detta senare fall pläga ej undersökningar äga rum. Det är för att spara de väghållningsskyldige från alltför oangenäma öfverraskningar, som bestämmelsen intagits, ty det torde väl ej kunna påstås, att lokalkännedomen inom ett väghållningsdistrikt i allmänhet är så stor, att de flesta beslutande kunna bedöma, hvilka belopp en förut af enskilda underhållen väg kan komma att kräfvä för att försättas i lagenligt skick. Att många beslut om att till allmänt underhåll öfvertaga enskilda vägar ej blifvit fattade, om de väghållningsskyldige på förhand vetat, hvilka förpliktelser de därigenom åtagit sig, torde vara säkert. För att undvika dylika öfverraskningar är det Kungl. Maj:t ansett det vara nödvändigt att till denna paragraf foga ett tillägg af den utaf mig nu upplästa lydelsen.

Herr Hellman: Då jag icke var närvarande i utskottet, då beslut fattades om denna punkt, och därför icke kunnat reservera mig mot utskottets beslut, skall jag taga mig friheten att nu anföra hvad jag i fråga om de nya bestämmelserna i 4 §:s första stycke har att säga.

Såsom herrarna finna, har detta stycke sålunda ändrats, att när det väckes förslag om anläggning af ny allmän väg, skola de väghållningsskyldige höras, icke såsom nu inför häradsrätten, utan å vägstämman, men dessutom ha i denna punkt tillagts orden: »hvarefter, och sedan *kronofogden* afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande meddelar beslut i frågan.» Här är således någonting nytt tillagdt, nämligen bestämmelsen, att kronofogdens yttrande skall inhämtas, innan Konungens befallningshafvande meddelar beslut.

Därom har jag nu ingenting att säga. Det kan ju icke skada, att Konungens befallningshafvande före meddelandet af sitt beslut får tillfälle att inhämta så många upplysningar som möjligt. Och ifrån ett håll synes det mig, att länsstyrelsen skulle vara i tillfälle att erhålla viktiga, i många fall lika och väl så betydelsefulla upplysningar som de, hvilka Konungens befall-

ningshafvande kan erhålla genom kronofogden, nämligen om länsstyrelsen också inhämtade *vägstyrelsens* yttrande. Det hade därför, synes det mig, varit önskvärdt, att i detta stycke införts, att icke allenast ifrån kronofogden, utan äfven ifrån vägstyrelsen yttrande skulle infordras, innan Konungens befällningshafvande meddelade beslut i frågan. Det är ju så, att vägstyrelsen väl i allmänhet består utaf personer, som inom det distrikt, för hvilket de äro valda, åtnjuta allmänt förtroende. Uppdraget är ju ett förtroendeuppdrag, och valet därtill kan icke tänkas träffa andra än sådana personer, som äro allmänt kända och själfva äga god kännedom af förhållandena inom distriktet, särskildt hvad som rör vägväsendet och de ekonomiska förhållanden, på hvilka vägväsendet inverkar samt dess utveckling är beroende. Däremot kan det lätt nog hända, att vid behandling af vägärende, som remitteras till kronofogden för yttrande, detta kan inträffa vid tillfälle, då ordinarie innehafvare har ledighet och således en tillförordnad kronofogde, som icke alls känner till den trakt, inom hvilken föreslagna vägen skulle anläggas, blifver den, som afgifver det slutliga yttrandet. Och huru skulle det vidare ställa sig, till exempel i ett sådant distrikt som det, i hvars styrelse jag själf är ledamot? Detta distrikt består af femton socknar, utgör två lämsmansdistrikt och delar af två fögderier, och där har man således att göra med två lämsmän och två kronofogdar. Hvilken kronofogde skall då afgifva yttrande? Skall det vara endera eller båda? Skall det vara båda, kan lätt inträffa, att den ene lämnar ett afstyrkande och den andre ett tillstyrkande utlåtande. Ja, där står då länsstyrelsen, när den skall fatta sitt beslut. Jag tror därför, att det för länsstyrelsen skulle vara väl så angenämt och leda till väl så fullständig belysning af sakens alla sidor, om vägstyrelsen skulle afgifva yttrande i föreliggande ärende, innan länsstyrelsen meddelar sitt beslut.

Det har ju till och med ifrågasatts ifrån somliga håll, att länsstyrelsen ej borde äga befogenhet att påtvinga distriktens nya vägar gentemot väghållningsskyldiges beslut, och sålunda till och med syftats på, att beslut om ny väganläggning helt och hållet skulle grundas endast på vägstämmas beslut. Därom vill jag icke yttra mig i detta sammanhang. Men skall länsstyrelsen få blifva vid sin maktfullkomlighet att, gentemot ett tämligen enhälligt uttalande å vägstämman, ålägga distriktet en än så dyrbar vägbyggnad, synes det mig icke vara för mycket begärdt, att, innan länsstyrelsen fattar ett sådant beslut, densamma äfven inhämtar vägstyrelsens mening i saken. Vägstyrelsen bör vara bättre i tillfälle att upplysa, huruvida den ofta kostbara byggnadsfrågan står i förhållande till de väghållningsskyldiges ekonomiska bärighet.

På grund af dessa skäl skulle jag för min del vilja föreslå, att i sista delen af första stycket i 4 § efter orden: »med arbete

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*
(Forts.)

Om ändringar eller med penningar deltaga» sättes punkt, och att fortsättningen af stycket erhåller följande lydelse: »Sedan kronofogde och vägstyrelse afgifvit yttrande, meddelar Konungens befallningshafvande beslut i frågan.»

Herr talman, jag skall taga mig friheten yrka, att första stycket i 4 § måtte få den af mig nu föreslagna förändrade lydelsen.

(Forts.)

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Såvidt jag kan förstå, torde det icke finnas någon annan anledning därtill, att utskottet gjort denna utslutning i 4 § af Kungl. Maj:ts förslag, än ett fullständigt missförstånd. Ty om man på sid. 20 läser den förklaring, som motiverar, hvarför utskottet gjort den utslutningen, så måste man komma till den uppfattningen. Förklaringen lyder nämligen så: »Utskottet finner för sin del det föreslagna tillägget till paragrafen kunna undvaras. Är fråga om anläggning af ny eller omläggning af gammal väg, lärer, på sätt kammarkollegium yttrat, beslut därom icke meddelas med mindre behörig undersökning föregått och kostnadsförslag uppgjorts.» Ja, detta är alldeles riktigt, och det är väl icke hufvudsakligen därför, som tillägget tillkommit, utan det är väl för den *senare* delen, som tillägget här gjorts af Kungl. Maj:t. Det är ett tillägg, som jag anser vara absolut nödvändigt, och ett bland de allra bästa ändringsförslag, som finnas i hela detta lagförslag. Därefter fortsätter utskottet med förklaring, hvarför äfven *detta* senare utslutande ägt rum, och säger därvid: »Och hvad angår förändring af förutvarande enskild väg till allmän sådan, torde jämväl i sådant fall erforderlig utredning af omständigheternas egen makt framkallas». Det är detta, som jag absolut bestrider, ty jag har för min enskilda del erfarenhet icke allenast från ett håll, utan från flera, att det är så långt ifrån, att en sådan undersökning kan verkställas, att vederbörande landtmätare, då fråga varit om att taga in en ny väg i vägdelning, icke ansett sig berättigad att verkställa en sådan undersökning, och ännu mindre skulle under nuvarande förhållanden och äfven under de förhållanden, som sedermera skulle uppstå, om detta förslag antoges, hans yttrande hafva någon betydelse. Jag delar fullkomligt herr statsrådet och chefens för jordbruksdepartementet uppfattning i detta afseende, att man också skulle kunna bli öfverraskad på det sätt, att vägar öfverlämnas till allmänt underhåll, som man icke alls tänkt sig skulle bli föremål för sådant underhåll. Men i ännu högre grad är detta tillägg nödvändigt på den grund, att det kan finnas vägar, som icke varit föremål för allmänt underhåll, men som med fog borde blifva det, vägar, som emellertid äro af behof endast för en viss del af väghållningsdistriktet, men för de väghållningsskyldige i gemen icke hafva något intresse. Då kommer naturligtvis majoriteten att motsätta sig sådana vägars

intagande i vägdelningen, och den, som vill hafva in vägen, kommer naturligtvis, huru befogadt hans yrkande än må vara, att tillhöra minoriteten. Konungens befallningshafvande lärer väl i de allra flesta fall gentemot majoritetens yttrande inom väghållningsdistriktet ej resolvera, att vägen skall intagas i vägdelning. Det är således, såvidt jag kan finna, på grund af ett fullständigt misstag som utslutningen skett, ty jag tror icke, att utskottets herrar ledamöter kunna påvisa ett enda fall, då sådan undersökning verkstälts vid uppkommen fråga om att intaga gammal, men förut ej indelad, väg i ny delning. Det synes mig således vara på grund af ett misstag, som den ifrågavarande utslutningen skett, särskildt hvad beträffar sista delen af stycket.

På grund af hvad jag anfört och den stora vikten däraf, att utslutningen ur paragrafen af det anmärkta stycket icke äger rum, skall jag, huru förgäfves det än må vara, be att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag i denna punkt.

Herr *Olsson* i Fläsbro instämde häruti.

Herr *Widén*: Beträffande nu ifrågavarande paragraf hafva två yrkanden framställts, berörande det ena första stycket och det andra sista stycket.

Hvad nu först angår det förra yrkandet, som blifvit framställt af herr *Hellman*, nämligen att uti ifrågavarande ärenden vägstyrelsens yttrande skulle inhämtas jämte det att, såsom det står i paragrafen, kronofogden afgifver yttrande, får jag för min del säga, att jag visserligen anser det vara bra, att vägstyrelsen kommer i tillfälle att afgifva yttrande. Och det har nog icke inom utskottet egentligen funnits något motstånd mot en dylik åsikt. Emellertid har utskottet varit af den meningen, att det är alldeles onödigt att för den sakens skull vidtaga ändring uti förevarande paragraf. Med det ändrade sätt för de väghållningsskyldiges hörande, som här blifvit föreslaget, är det för visso mycket litet nödvändigt att särskildt föreskrifva, att vägstyrelsens yttrande skall inhämtas. Så länge de väghållningsskyldige hördes vid häradsrätten, skulle ett sådant stadgande, som det af herr *Hellman* förordade, verkligen haft skäl för sig. Men nu är det så, att de väghållningsskyldige höras vid vägstämman. Där sitter vägstyrelsens ordförande såsom ordförande och där äro väl också, undantagslöst skulle jag tro, vägstyrelsens öfriga ledamöter tillstådes samt således i tillfälle att afgifva yttrande till vägstämmans protokoll eller annorledes, om de så önska. Och det synes mig därför alldeles obehöfligt att särskildt föreskrifva, att vägstyrelsens yttrande skall inhämtas. Sådant kommer nog, som jag sade, att undantagslöst afgifvas. Äfven under nu gällande lag har t. ex. Konungens befallningshafvande i Södermanlands län hittills städse iakttagit ett sådant förfarande; i de flesta fall hafva också väg-

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

styrelsens ledamöter varit tillstädes vid häradsrätten och där haft tillfälle att yttra sig. Än mera blir det sistnämnda säkerligen fallet, sedan dessa ärenden komma att behandlas på vägstämman. Jag anser således, att det är, så att säga, ett onödigt besvär, man tager sig för, om man skulle ändra detta stycke i paragrafen. Därför ber jag att få yrka bifall till stycket i oförändradt skick.

Hvad beträffar det i Kungl. Maj:ts förslag upptagna sista stycket af paragrafen, som utskottet har uteslutit, beror det för visso icke på ett »misstag», att så har skett. Den talare, som nyss yrkade bifall till detta stycke enligt Kungl. Maj:ts förslag, erkände själf, att första afdelningen af stycket kunde vara öfverflödig. Ty det komme att gå till så ändå. Detta anmärktes redan af vägkommittén och därför togs bestämmelsen icke upp i nu gällande väglag. Samma skäl existerar ännu; och man synes väl sålunda kunna vara ense om, att det är onödigt att taga in denna bestämmelse i paragrafen.

Hvad däremot angår den andra afdelningen af stycket, som handlar om intagande utaf enskilda vägar såsom allmänna, så är det med full afsikt, som utskottet uteslutit den delen af stycket. Detta har skett, därför att utskottet ansett, att äfven om det i ett eller annat undantagsfall hittills verkligen har händt, att missbruk i detta hänseende ägt rum, så att enskilda vägar intagits såsom allmänna, om hvilka icke tillförlitlig utredning ägt rum, huruvida de varit i laggillt skick eller hvad det skulle kosta att försätta dem i dylikt skick, skulle en sådan bestämmelse i många andra fall, ja i det öfvervägande antalet, verka därhän, att de väghållningsskyldige åsamkades onödiga kostnader. Inom Södermanlands län ha t. ex. många enskilda vägar intagits såsom allmänna på frivillighetens väg; vägstyrelsen eller de väghållningsskyldige hafva därvid alltid sett till, att vägen varit försatt i laggillt skick eller att vederbörlig förbindelse aflämnats för det ändamålet. Skulle nu paragrafen bifallas enligt Kungl. Maj:ts förslag, det vill säga, att Konungens befallningshafvande icke ägde att till behandling upptaga ansökning om enskild vägs öfvertagande till allmänt underhåll, innan, som det heter, »tillförlitlig utredning ägt rum beträffande hvilka åtgärder må erfordras för vägens försättande i laggillt skick, så ock om kostnaden därför», skulle detta medföra, att man måste genom sakkunnig person anskaffa fullständig plan och kostnadsförslag i en fråga, som vägstyrelsen eller de väghållningsskyldige mycket väl kunde göra upp under hand. Man skulle därför nödgas anlita någon distriktschef eller annan person inom väg- och vattenbyggnadskåren eller annan sakkunnig ingenjör; och *det* skulle kosta många hundra kronor, som nu icke behöfver kosta någonting alls. Det händer rätt ofta, att enskilda vägar behöfva tagas in såsom allmänna, hvilka redan förut varit försatta i laggillt skick. Så har skett i flera fall, där till exempel genom statens järnvägars för-

sorg anlagda vägar tagits in såsom allmänna. Hvad skulle det väl i dylika fall tjäna till, att vägdistriktet åsamkades kostnader för en obehöflig »tillförlitlig utredning» och kostnadsförslag. Men äfven om det nu ifrågasatta stadgandet skulle hafva varit af någon betydelse med nu gällande väglag, vågar jag påstå, att, om vi antaga nu ifrågavarande förslag till väglag i detta stycke, det kommer att blifva utaf vida mindre behof. Enligt det föreliggande förslaget skola dylika ärenden icke, såsom förut, behandlas vid häradsrätterna. Dessa hafva nog verkställt undersökningen mera summariskt, emedan de icke äro intresserade af dylika frågor, utan anse dem såsom ett onödigt påhäng, som det är bäst att komma ifrån fortast möjligt; det har därför nog också händt, att undersökningen där i mångt och mycket verkliga blifvit bra litet fullständig. Hädanefter skola dessa ärenden komma att behandlas på vägstämma, och där hafva såväl vägstyrelsen som de väghållningsskyldige tillfälle att fullständigt sätta sig in i frågan. Jag tror, att man kan hafva fullt förtroende därtill, att de icke skola släppa in enskilda vägar till allmänt underhåll, utan att de äro öfvertygade därom, att vägkassan kommer att gå fri från vidare kostnader i den delen, och det behöfves således icke att det offras penningar för anskaffande af särskilda utredningar och kostnadsförslag genom någon väg- och vattenbyggnadsofficer eller annan dylik sakkunnig. Det är alltså af det skälet, att man vill befria de väghållningsskyldige från kostnad i de fall, då sådan kostnad är fullkomligt onödig, som detta sista stycke af paragrafen uteslutits. Är det så, att de väghållningsskyldige anse det nödvändigt att åstadkomma sådant kostnadsförslag, som nyss är nämndt, lärer nog vägstyrelsen eller de väghållningsskyldige se till, att sådant upprättas, utan att det behöfver stå föreskrifvet i lagen, att de skola göra det.

Jag yrkar bifall till paragrafen oförändrad.

Herr Persson i Tällberg: Herr talman! Den siste ärade talaren upplyste, att det icke varit på grund utaf misstag, utan fullständigt afsiktligt, som utskottet uteslutit den sista delen af paragrafen i Kongl. Maj:ts förslag. Talaren fann dock anledning att endast ingå på den *ena* sidan af saken, men han vdirörde återigen icke *den* sidan, som jag ansåg vara den viktigaste. Han sade nämligen, att det icke föreligger någon fara uti, att några onödiga enskilda vägar skulle komma in såsom allmänna. Det tror jag mycket väl, då vägdistriktet är satt att, så att säga, döma i egen sak. Men den fara, jag framhöll, var just, att de vägar, som äro *viktiga för det allmänna*, icke komma in i det allmänna vägunderhållet. Och detta just på den grund, att vägdistriktet är satt att döma eller afge yttrande i egen sak. På den anmärkningen fick jag således icke svar af den siste ärade

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*
(Forts.)

Om ändringar i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet. talaren, och följaktligen kvarstår fortfarande behovet däraf, att det sista stycket i paragrafen bibehålles.

(Forts.)

Herr Widén: Herr talman! Jag vill med anledning utaf hvad den siste talaren yttrat endast be att få säga att anledningen därtill, att icke den af honom sist berörda sidan af frågan upptogs till besvarande från min sida, helt enkelt var den, att den af honom antydda olägenheten, för så vidt det nu skall vara en olägenhet, icke i ringaste mån är beroende på, om detta stycke tages in eller om det uteslutes. Det är en sak, som, såvidt jag förstår, är alldeles betydelselös för den frågan, om de vägar, som anses viktiga för det allmänna, skola med större eller mindre lätthet komma in under det allmänna vägunderhållet.

Herr Johnsson i Bollnäs: Herr talman! Vare sig det är med afsikt eller det är oafsiktligt, som utskottet uteslutit paragrafens sista punkt uti Kungl. Maj:ts förslag, torde det i alla fall få anses som ett missgrepp att utesluta en så viktig bestämmelse. Det är nämligen icke så, som den ärade talaren på södermanlandsbänken sade, att det endast är i få fall, som svårigheter förekommit i detta hänseende. Det har upprepade gånger förekommit, och lagen gifver ett stöd därtill, att en landtmätare vid vägdelning har tagit sig före att, i egenskap af förrätningsman, besluta hvilka enskilda vägar skulle ingå i vägdelningen och upptagas såsom allmänna, ehuru de icke varit iståndsatta och icke heller någon beräkning varit gjord, huru stora kostnader erfordrades för att sätta dem i laggillt skick, så att de kunde såsom allmänna vägar anses. Besvär har visserligen anförts öfver dessa beslut, men Kungl. Maj:t har ansett sig icke böra upphäfva beslutet just med anledning af lagens otydlighet. Att ett dylikt tillvägagångssätt åstadkommit oreda inom vägdistriktet är uppenbart, och det kan ju icke vara lämpligt, att en landtmätare skall afgöra, hvilka vägar skola vara allmänna. Och jag hade verkligen trott, att, då det nu är fråga om att företaga en revision af väglagen, dessa otydligheter skulle komma att i första hand undanröjas. Nu har emellertid utskottet uteslutit sista delen af paragrafen i Kungl. Maj:ts förslag, och i likhet med en annan talare, som yttrat sig här, tror också jag, att det är alldeles nödvändigt, att man får en värdering utaf de vägar, som skola intagas såsom allmänna, innan beslut fattas, huruvida de skola ingå såsom allmänna i vägunderhållet. Den ärade talaren sade, att vägstyrelsen, som bäst känner till de lokala förhållandena, besluter i ärendet. Jag tror icke, att det kan vara lämpligt, att vägstyrelsen skall få afgöra — och bestämma — hvilka vägar, som skola vara allmänna eller icke. Det bör väl vara myndigheterna, som pröfva den saken, efter

det en fullständig utredning jämväl beträffande kostnaden för vägens iståndsättande blifvit företagen.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition i denna del.

Herr Lindblad: Herr talman! Jag kan icke finna annat, än att utskottets förslag härvidlag är en afgjord förbättring. Ty hvad skall det tjäna till, att vi införa såsom en ovillkorlig skyldighet, att tillförlitlig utredning beträffande en vägs försättande i lagligt skick och kostnaden därför alltid skall äga rum före ansöknings om vägens öfvertagande till allmänt underhåll. Det kan nämligen hända, att man för att åstadkomma denna tillförlitliga utredning, hvilket skall ske genom offentlig myndighet — jag antager väg- och vattenbyggnadsstyrelsen — får betala kanske lika mycket i kostnader åt den, som blifvit tillkallad för att åvägbringa utredningen, som det skulle kosta att iståndsätta hela vägen. I sådant fall är det väl icke nödvändigt att hafva såsom *ovillkorlig skyldighet* föreskrifvet, att en tillförlitlig utredning skall äga rum. När alla parter äro eniga därom, att kostnaderna för vägens förbättrande äro så oväsentliga, att det kanske blir dyrare att skicka ut en person från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för att göra den tillförlitliga utredningen, borde väl åtminstone då undantag kunna äga rum.

Jag ber att få instämma i utskottets förslag till paragrafens lydelse.

Herr Olsson i Mårdäng: Herr talman! Det är i anledning af ett yttrande af herr Widén, som jag begärt ordet för att få säga, att om det förut endast varit *undantagsvis*, som dessa vägar tagits in såsom allmänna, utan att någon fullständig utredning varit verkställd, så lär det efter antagande af utskottets förslag bli *regel*, att de tagas in utan någon förberedande utredning.

Hvad beträffar den siste talarens framställning, måtte det i Södermanland vara ofantligt dyrt att verkställa en sådan undersökning eller också ofantligt billigt att göra dessa omkostnader för vägarne. Men så är icke förhållandet i de norrländska bygderna, utan där är det anläggningen och iståndsättandet af vägarne, som kräfva en alldeles orimlig kostnad i jämförelse med undersökningen.

Jag skall be att få instämma i det af herr Johnsson framställda yrkandet.

Herr Widén: Herr talman! Huru den siste talaren kan säga, att, därest man antog utskottets förslag, det komme att inträffa oftare än nu, att vägar toges in som allmänna utan föregående undersökning, förstår jag icke. Utskottet föreslår ju, att *man skall bibehålla nu gällande lag*. Då är det väl åtminstone

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*
(Forts.)

Omändringar i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.
(Forts.)

sannolikt, att detta skulle inträffa lika ofta, eller lika litet ofta, efter som före den nya lagens införande. Men för min del vågar jag till och med tro, att då dessa frågor komma att behandlas af vägstyrelsen och de väghållningsskyldige vid vägstämma — på ett helt annat och mera ingående sätt, än som kunnat ske vid häradsrätterna — kommer den »fullständiga utredningen», därest den är behöflig, att ytterst sällan uteblifva. Men, därest den icke skulle befinnas erforderlig, behöfde man icke kasta ut penningar på sådana undersökningar, som här äro i fråga; och, med den kännedom jag har om förhållandena på detta område i Södermanland, tror jag icke, att dessa kostnader skulle bli så minimala, som man velat låta påskina.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det herr talman-
nen gifvit propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena, god-
kändes paragrafen med den af utskottet föreslagna lydelsen.

Enligt Kungl. Maj:ts af utskottet förordade förslag skulle
5 § erhålla denna lydelse:

I fråga om byggande och underhåll af allmän väg, bro och
färja utgör hvarje härad en gemensamhet för sig.

Är vid den tid, då denna lag träder i kraft, härad deladt i
två eller flera väghållningsdistrikt, eller äro två eller flera härad
eller delar däraf då förenade till ett distrikt, må därvid förblifva.

Delning af härad i särskilda väghållningsdistrikt eller för-
ening af härad eller delar däraf till ett sådant distrikt må där-
efter, såvidt icke därom förordnats i den ordning 82 § stadgar,
ske endast i sammanhang med vägdelning på sätt nedan sägs.

Hvad sålunda om väghållningsbesvärets fördelning på sär-
skilda distrikt är stadgadt må ej innefatta hinder för kommuner
eller landsting att lämna bidrag till byggande af allmän väg,
bro eller färja.

Beträffande denna paragraf hade reservationer afgifvits:

af herrar *von Stapelmohr* och *Cederberg*, hvilka hemställt, att
åt sista stycket i paragrafen måtte gifvas följande lydelse:

Hvad sålunda om väghållningsbesvärets fördelning på sär-
skilda distrikt är stadgadt må ej innefatta hinder för kommuner
eller landsting att lämna bidrag till byggande af allmän väg,
bro eller färja. Sådant bidrag må utgå endast från de beskatt-
ningsföremål å landet och efter de beskattningsgrunder, hvarom
i 6 och 59 §§ stadgas;

af herrar *Widén*, *Carlheim-Gyllensköld*, *Dahn*, *Kronlund*,
Ericsson i Ahlberga och *Gustafsson* i Sjögesta, hvilka hemställt,
att paragrafen måtte lyda sålunda:

5 §. I fråga om — — — (lika med Kungl. Maj:ts förslag) — — på sätt nedan sägs.

Hvad sålunda om väghållningsbesvärets fördelning på särskilda distrikt är stadgadt må ej innefatta hinder för landsting att lämna bidrag till byggande af allmän väg, bro eller färja.

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

Efter föredragning af paragrafen anförde

Herr Kronlund: Herr talman! Såsom kammaren torde ha funnit, har en större del ledamöter i utskottet reserverat sig vid denna paragraf och yrkat, att det kommunerna i paragrafen tillagda medgifvandet att lämna bidrag till byggande af allmän väg, bro eller färja måtte utgå. Och detta af följande skäl.

Den nuvarande väglagen har ju med rätta velat öfverflytta väghållningsbördan från de mindre samhälligheterna, kommunerna, till de större och bärkraftigare, det vill säga väghållningsdistrikten, detta för att utjämna vägbördan. En föreskrift af den af Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen skulle endast innebära en återgång till det gamla systemet, och detta vore en olägenhet i många afseenden. De större kommunerna inom väghållningsdistriktet skulle aldrig behöfva beskatta sig själfva för att få vägen till stånd, ty de utgöra majoriteten inom väghållningsdistriktet. De kommuner, som blefve beskattade i detta afseende, vore de mindre kommunerna. Skulle de mindre kommunerna vilja anlägga en väg, som icke vore af någon nytta eller fördel för de större kommunerna, skulle de större kommunerna säga: var så god och lämna bidrag; eljest tillstyrka vi icke. Sålunda skulle följden bli, att de mindre och fattigare kommunerna skulle i regel bli beskattade för att få en rätt, som i nu gällande lag är dem tillerkänd, nämligen, att om en väg är af allmän vägs natur, skall den byggas af väghållningsdistriktet. Och särskildt, mina herrar, vore detta olyckligt i Norrland, där vi flerstädes finna stora fyrktalsägare, som ganska lätt skulle kunna genomdrifva anslag till vägbyggnader, hvilka för de mindre fyrktalsägarne, t. ex. de själfägande bönderna, icke vore af någon vidare betydelse, utan endast pålade dem en stor tunga.

Det är på dessa grunder, som jag, herr talman, ber att få yrka bifall till vår reservation.

Häruti instämde herr *Ericsson* i Ahlberga.

Herr Karlsson i Mo: Herr talman, mina herrar! Det förefaller mig, som reservanternas förslag i den här paragrafen vore alldeles för välment. Äfven detta kan leda till onödiga utgifter. Jag skall, mina herrar, gifva ett exempel därpå.

När det inom ett väghållningsdistrikt, som består af flera socknar eller kommuner, blir fråga om att anlägga en ny väg,

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

så bruka åtminstone i många fall den eller de socknar, som däraf beröras, lämna erforderlig mark. Men ofta går det så till, att enskilda personer, genom hvars områden den nya vägen skall dragas fram, lämna den helt och hållet gratis. Och detta är för dem ingen uppoffring alls, i synnerhet därför att, sedan en ny väg kommit till stånd, den omkringliggande marken stiger dubbelt i värde. Längden af under åren 1896 till 1900 fullbordade, afsynade, omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor uppgick till 4,015 kilometer, och sammanlagda omkostnaden därför till 6,513,995 kronor, däraf staten bidragit med 3,282,295 kronor, väggkassorna med 1,547,845 kronor, och 1,683,855 kronor anskaffats på annan väg. I den sista summan ingå alldeles säkert så kallade kommunala bidrag, och däremot ha, såvidt jag vet, ej gjorts några berättigade erinringar. Och det vore väl märkvärdigt, om det haft några menliga följder, att därom ej gjorts anmärkningar, då nu för den föreliggande omrevideringen af väglagen infordrats utlåtanden från myndigheter, ämbetsverk, kommunalstämmor och enskilda personer. Dessutom anser jag, att det vore egendomligt, om man nu skulle förbjuda kommunerna att lämna bidrag till nya väganläggningar, då de ju ha rättighet att lämna huru stora bidrag som helst till järnvägsanläggningar.

Herr talman, jag yrkar bifall till denna paragraf oförändrad.

Herr Widén: Som herrarne finna, är äfven jag en af reservanterna och skall därför anhålla att få yttra några ord.

Jag instämmer i det af herr Kronlund framställda yrkandet om bifall till reservationen och ber att såsom ytterligare skäl härför få påpeka några omständigheter.

Före den nya väglagens tillkomst var det ganska vanligt, att kommuner bekostade eller lämnade bidrag till anläggning af vägar. Detta sammanhängde därmed, att kommunerna då hade en viss väghållningsskyldighet; det fanns ju så kallade sockenvägar. Nu har det merendels af dem blifvit *allmänna* vägar — landsvägar eller bygdevägar — och några sockenvägar existera icke, åtminstone icke såsom allmänna vägar. Emellertid har mångenstädes det gamla sättet, såsom en reminiscens kanske från hvad som gällde före den nya väglagens tid, fortfarande praktiserats, i det att kommunerna påtagit sig kostnader för väganläggningar, som det egentligen skulle ålegat väghållningsdistriktet att helt bekosta. Också inom vårt län har detta ägt rum. Äfven i Södermanland har det ej varit ovanligt, att majoriteten inom väghållningsdistriktet frampressat bidrag från kommunerna för vägar, som varit af beskaffenhet att såsom allmänna bära byggas på distriktets gemensamma bekostnad. Merendels har detta gällt vägar inom afsides belägna kommuner. De, som befunnit sig i distriktets centrum, ha sagt: vi ha ingen nytta af vägen; vi vilja ej bygga den och åtaga oss icke dess

underhåll. För att ändock få vägen till stånd har kommunen då åtagit sig den del af kostnaden, som ej bestridts af statsmedel. För så vidt vägen varit af beskaffenhet att blifva allmän, såsom den ju måste hafva varit för att statsbidrag skulle kunnat därtill utgå, hade kommunen icke varit skyldig att på detta sätt bekosta dess byggande. Det har varit en press, man sålunda använt, och denna har, såsom nämnts, mestadels riktats mot de små kommunerna inom väghållningsdistriktet; och det är ju förkastligt.

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*
(Forts.)

Utskottet har nu velat legalisera detta förhållande genom att uttryckligen tillägga kommunalstämman befogenhet att handlägga dylika frågor. Detta kan emellertid i väsentlig mån förtydliga grunden för väghållningsbördans fördelning. För kommunernas utgifter är fyrktalet normen för uttaxeringen af bidragen; enligt väglagen är det vägfyrktalet. Och för åsättandet af det ena och det andra gälla, som bekant, helt olika grunder. Kommunerna äro för öfrigt i allmänhet så hårdt betungade af skattebidrag, att jag tycker det vara bra olämpligt att på detta sätt bringa dem in på banor i detta hänseende, där de icke ha något att skaffa. Anläggning af allmänna vägar är en *distriktets* angelägenhet, och denna tunga drabbar jämnare, om distriktet får behålla denna angelägenhet ensam, än om en del däraf skall kastas på kommunerna.

Jag vill tillika framhålla en alldeles särskildt framträdande olägenhet af detta. Om en kommun ensam utgör ett väghållningsdistrikt, skulle det kunna tänkas, att en klass af väghållningsskyldige, som vet med sig, att den har majoritet inom såväl kommunalstämman som vägstämman, besluta på kommunalstämma att bekosta anläggandet af distriktets vägar allenast i syfte att på detta sätt förtydliga normen för utgörande af bidragen därtill. Hade beslutet fattats på vägstämma, skulle kostnaden naturligtvis utgjorts efter vägfyrk, men då beslut fattades på kommunalstämma, kom den att utgöras efter de grunder, som gälla för kommunala utskylder. Detta vore en orimlighet, som komme att, enligt Kungl. Maj:ts förslag, kunna inträffa i alla sådana väghållningsdistrikt, som bestå af en enda kommun. Och de äro icke så få, omkring 70 stycken vill jag minnas, enligt den redogörelse, som kammarkollegium lämnat.

På grund af hvad jag anfört, anhåller jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr *Johnsson* i Bollnäs instämde häruti.

Herr *Persson* i Stallerhult: Det är väl fåfängt att hoppas, att kammaren skulle fatta något annat beslut, än hvad utskottet här föreslagit. Men alldenstund det är flere reservanter mot utskottets förslag, finnes kanske *någon* utsikt för att deras förslag skall vinna denna kammares understöd och bifall.

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

För min del är jag af den åsikten, att landstingen icke borde äga rätt att besluta lämna ifrågavarande bidrag. Men i den delen skall jag icke yttra mig vidare, utan kan instämma med reservanterna. Landstingens bidrag bli nämligen fördelade på större områden än väghållningsdistriktens och komma därigenom icke att drabba så ojämnt, som om kommunerna skulle besluta i denna sak.

Den nu ifrågasatta förändringen att göra landsting och kommuner skattskyldiga utöfver hvad hittills ägt rum har åtminstone endast helt sparsamt förut varit föremål för Riksdagens pröfning. Min sidokamrat har år 1902 afgifvit en motion i detta ämne, därtill föranledd af Kungl. Maj:ts dom öfver ett af Skaraborgs läns landsting meddeladt, sedermera öfverklagadt beslut om anvisande af bidrag till viss väganläggning. Denna motion innehöll, att tydlig föreskrift måtte meddelas därom, att landstingen skulle äga befogenhet att understödja väganläggningar eller vägförbättringar utan åtskillnad mellan stad och land. Motionen blef af lagutskottet afstyrkt samt utskottets hemställan af båda kamrarna bifallen. I motiveringen till hemställan om afslag hade utskottet helt lättvindigt affärdat motionen och förklarat sig icke i allo kunna gilla det slut, hvartill kammarkollegium uti sitt i ärendet afgifna yttrande kommit, »enär med en sådan tolkning af landstingsförordningen och väglagens bestämmelser landstingens befogenhet att understödja företag af ifrågavarande beskaffenhet skulle vara så godt som underkänd».

Detta är, såvidt jag vet, hvad inom Riksdagen förekommit om införande af en bestämmelse därom, att landsting skulle hafva rätt att besluta om anslag till väganläggningar.

Hvad kommunerna beträffar, har jag icke kunnat finna, att Riksdagen därom fattat något beslut. De skäl, som äro anförda för införande af bestämmelser i fråga om kommunernas skyldighet att lämna bidrag i detta afseende, äro hämtade såväl från det af kammarkollegium afgifna utlåtandet som från det af Riksdagen begärda förslag till ändringar i väglagen, öfver hvilka ändringar åtskilliga myndigheter, däribland högsta domstolen, afgifvit yttranden. Samtliga myndigheter hafva emellertid med största tvekan tillstyrkt denna kommunernas befogenhet att besluta om bidrag till väganläggningar, och hvarje motiv synes, såvidt jag kan läsa, mera tala för afslag än för bifall till en sådan bestämmelses införande i lagen.

Jag kan icke underlåta att åtminstone till förmån för reservationen uppläsa en del af ett yttrande i denna fråga af en utaf högsta domstolens ledamöter. Jag finner detta hans yttrande vara af sådan beskaffenhet, att det borde tilltala hvar och en att handla därefter.

»Om», säger han, »vägbyggnadsbesväret hvilat å de större samfälligheterna, väghållningsdistrikten, kommer det uppenbar-

ligen att drabba de skattskyldige mera jämnt år efter år, än om det lägges å de mindre samfälligheterna, kommunerna. Det är ock att märka, att intresset af en vägbyggnad kan vara högst olika i olika delar af en och samma kommun. Vägen kan vara af stor betydelse för vissa delar af kommunen, under det att öfriga icke i afsevärd mån njuta fördel af densamma. I sådant fall är det obilligt, att de skattskyldige inom sistnämnda delar af kommunen betungas med större afgifter för vägbyggnaden än de med dem likställde väghållningsskyldige utom kommunen. Slutligen är det icke tilltalande, att kommunernas bidragsskyldighet göres beroende af ett köpsläende emellan dem och väghållningsdistriktet eller en mycket vanskelig skälighetspröfning af myndigheterna. Jag kan sålunda icke tillstyrka förslaget i denna del». Det är ledamoten af högsta domstolen, justitierådet Carlsson, som yttrade sig på detta sätt.

Om nu detta skulle i fråga om komunerna komma att bestämmas, förryckes ju därigenom helt och hållet den skattegrund, som i fråga om byggandet af vägar förefinnes i väglagen, och kan det verkligen vara skäl att göra detta? Är det så, att man anser, att den ena eller andra delen af ett vägdistrikt icke deltagar i samma mån i vägunderhållet som vederbörande jordbruksfastighet, så bör man ändra väglagen. Men att nu kasta detta på kommunerna i sådana vägdistrikt, som bestå af ett flertal kommuner, synes mig vara högst orimligt.

Det vägdistrikt, jag tillhör, består af 20 kommuner, och huru skulle det ställa sig där, om utskottets förslag blefve lag? Jo, i fråga om t. ex. en kommun, som jag känner till, skulle det blifva på följande sätt:

Fastighetsvärdet där uppgår till 833,350 kronor — jag tager nu endast runda siffror — och då blir bevillningen 500 kronor, hvilket motsvarar 5,000 kommunalfyrkar. I samma kommun uppgår inkomsttaxeringen till 20,000 kronor, hvilket gör 2,000 kommunalfyrkar; sålunda har man 7,000 kommunalfyrkar inom denna kommun. När man sedan kommer till vägfyrkar, så uppgå de för fastighetsvärdet till 8,333 och för inkomsten till 667. Det blir en ofantligt stor skillnad vid fyrkarnas beräkning efter den kommunala skattegrunden och efter vägskattegrunden. I det förra fallet blir det 7,000 fyrkar och i det senare 9,000. För en kommunväg få inkomstfyrkarna betala efter vägskattegrunden 7 procent, men enligt den kommunala skattegrunden 30 procent; det är att märka, att alla dessa siffror äro tagna i rundt tal. Kan det verkligen vara skäl att på detta sätt förrycka skattegrunden för en liten kommun? Om nu i denna kommun majoriteten på kommunalstämmen beslutar att bygga en väg för 6,000 kronor — hvilket icke blir någon lång väg —, så antager jag, att man söker att erhålla två tredjedelar däraf i statsbidrag, och då får kommunen bekosta öfriga 2,000 kronor. Men huru

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Omändringar i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.
(Forts.)

ställer det sig då för denna kommun? Jo, inom vägdistrikt med 110,000 fyrkar får denna kommun med sina 9,000 vägfyrcar bidra med 2,000 kronor, men om vägdistriktet bygger, så får kommunen betala 163 kronor. Sådan blir skillnaden och inkomstfyrcarna få i senare fallet betala endast 7 kronor, men i det förra 570 kronor. Nu kan det visserligen skilja något på siffrorna, då jag tagit runda tal.

Om jag nu ser frågan från en annan sida, skall jag taga en annan kommun inom samma vägdistrikt, till hvilket jag hör. Inom denna kommun finnas 222 personer, som äro röstberättigade på kommunalstämma, hvaraf framgår, att hvar och en har skattskyldighet inom kommunen. Af dessa är det 24, som äro ägare af annan fastighet till ett värde af mellan 500 och 800 kronor och således efter väglagen äro fria från vägs katt, och därjämte 44, som hafva en inkomst under 1,000 kronor och således få betala kommunalskatt, men äro fria från vägs katt. Nu skulle uti denna kommun icke mindre än 68 personer, som nu äro fria från vägs katt, komma att åläggas sådan skatt — dessa 68 af 222! Man talar så mycket om att söka befria de små från skatter. Enligt nu gällande väglag hafva de varit befriade, men genom antagande af nu föreliggande förslag skulle dessa små påläggas denna skatt. Jag trotsar hvem som helst att kunna anföra något giltigt skäl för införande på kommunalstämma af ett sådant tvisteämne, nämligen att majoriteten, som möjligen kan hafva nytta af en ifrågasatt väg, skall kunna tvinga minoriteten att på detta sätt deltaga i en utgift, som icke är öfverensstämmande med väglagen.

Oaktadt jag är öfvertygad om att utskottets förslag kommer att segra, har jag icke velat underlåta att inlägga min protest mot ett sådant förslag, och anhåller jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

I detta anförande instämde herrar *Andersson* i Helgesta, *Olsson* i Märdäng, *Olsson* i Viken, *Mallmin*, *Sandquist* och *Anderson* i Hasselbol.

Chefen för jordbruksdepartementet, herr statsrådet *Odelberg*: Herr talman, mina herrar! Att döma af den diskussion, som förts rörande den nu föredragna paragrafen, framgår tämligen tydligt, att bestämmelsen om kommuns rätt att lämna bidrag till väganläggningar, utgör ett af de många tvisteämnena, som tyvärr vår väglag innehåller. Jag tror emellertid, att man har gjort större affär af detta förslag — och i synnerhet den siste ärade talaren — än hvad nödigt är. Redan nu lämnas, såsom en talare påpekade, betydande belopp af landsting och kommuner till väganläggningar, ehuru väl lagligheten däraf är mycket tvifvelaktig, och när det anförts besvär i civildepartementet öfver dylika beslut,

hafva de ock blifvit upphäfdade. Jag tror likväl, att man skulle göra hela vårt vägväsende en stor otjänst, om man skulle förhindra kommunerna att lämna bidrag till väganläggningar. Det har icke ifrågasatts, att kommunerna skulle åtaga sig *hela* vägbördan, utan de skulle endast lämna bidrag, och att man på vissa orter anser ett dylika tillvägagångssätt lämpligt framgår däraf, att vissa Konungens befallningshafvande vid afkunnande af utslag rörande väganläggningar såsom villkor uppställa, att staten lämnar $\frac{2}{3}$ och landsting eller kommun $\frac{1}{6}$ i bidrag af anläggningskostnaderna. I ett väghållningsdistrikt, bestående t. ex. af ett tjugotal kommuner, inträffar nog ej annat än undantagsvis, att en föreslagen väganläggning blir till gagn och nytta för hela distriktet. En, två eller kanske tre kommuner hafva däraf nytta, och de öfriga motsätta sig energiskt allt vägbyggande. Striden föres genom alla instanser och slutar vanligen med nederlag för den svagaste. Hade intresset inom den eller de kommuner, som företrädesvis hade nytta af den föreslagna väganläggningen, tagit sig uttryck i ett mindre bidrag till dess byggande, hade nog i de flesta fall distriktets öfriga kommuner medverkat till byggnadsföretaget.

Jag tror därför, att det med hänsyn till vägväsendets utveckling vore ganska fördelaktigt, om detta förslag finge kvarstå i denna paragraf, och jag inser icke, att det innebär en så stor fara, som en föregående talare framhållit.

Herr Sjö: Jag anser mig böra nämna, att Första Kammaren bifallit denna paragraf med ganska stor majoritet, och det skulle då vara synnerligen märkvärdigt, synes det mig, om Andra Kammaren skulle göra någon ändring i hvad utskottet föreslagit. Det kunde hända, att det icke skulle kunna blifva en sammanjämkning, om olika beslut fattades i de båda kamrarna, och det vore ganska oangenämt, då vi alla vilja hafva denna lag. Då så är, bör man icke sätta krokben för densamma.

Den ärade talaren på södermanlandsbanken sade, att normen skulle blifva ändrad för fyrktalen för utgörande af afgifter till väganläggningar, därest denna del af utskottets hemställan bifölles. Hvad detta angår, måste jag medgifva, att normen skulle blifva något annorlunda. Men det blir endast *tillåtet* för en kommun, som icke kunde få en väganläggning gjord på vägdistriktets bekostnad, att själf vidtaga åtgärder för att få detta. Det är endast ett *medgifvande*; vilja kommunerna använda sig däraf, så få de göra det; eljest slippa de. Det är en *möjlighet* för dem, därest icke vägdistriktet vill åtaga sig väganläggningen. Före denna väglags trädande i kraft var det vanligt, att antingen kommunerna eller landstingen voro de, som verkställde vägomläggningar. Vägunderhållet skall jag icke tala om. Det har varit fördeladt och varit till stor del naturaunderhåll, och det gick bra. Jag

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*

(Forts.)

Om ändringar i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

(Forts.)

var själf med om en sådan vägomläggning på den tiden inom den kommun jag tillhör, och församlingen var därmed nöjd. Inga klagomål uppstodo. Inga voro missnöjda för att de skulle utgöra sina naturaprestationer, som uppgingo till $\frac{1}{3}$ mot de $\frac{2}{3}$, som voro statsanslag. Men sedan lagen trädde i kraft, blef det helt andra anordningar för vägförbättringar. Jag var då ordförande i den vägstyrelse, hvars härad jag tillhör, och en kommun ville företaga en vägförbättring inom kommunen, men häradet hade icke intresse af den, enär församlingen, såsom Södermanlands läns representanter sade, låg i gränsen af häradet. Till en början fingo de en sakkunnig person för att upprätta ritningar och kostnadsförslag för en vägförbättring. Sedan gingo de till Konungens befallningshafvande, och de tänkte, att de skulle gå den gamla vägen. Men detta misslyckades. Konungens befallningshafvande hade då icke något annat att göra, än att ärendet utställdes till vägdistriktets hörande. Detta beviljade också väganläggningen mot det att kommunalstämman åtog sig $\frac{1}{3}$, motsvarande statsanslaget till kostnaderna därför.

Sådana omvägar skulle man nu slippa. Och jag hemställer till representanterna både på södermanlands- och skaraborgs-länsbänkarna, om det skulle vara så ofantligt nyttigt och bra att fortfara på det sättet. Jag tror det icke.

Här talas om de små och att de skulle förtryckas och sporras, men det talet tror jag icke det är mycket bevändt med; ty detta kan naturligtvis icke ske annat än om kommunen själf vill vara med om företaget, och hafva de små skattebidrag, så blir det icke heller stora uppoffringar för dem. Synnerligast om prestationerna fullgöras in natura, kännas de icke så hårdt. Enligt den kommunala statistik, som vi hafva sett för år 1898, har det utgått endast för ett år till sådana vägförbättringar — troligen på det sätt, jag nu nämnde — 220,000 kronor; och jag hemställer till herrarna, om det skall vara skäl att handla på det sättet. Bättre då en lag, som gifver kommunerna rättighet äfvensom skyldighet att utgöra sina åtaganden och vidtaga de förbättringar, som de anse sig vilja och kunna göra.

Herr talman! Vid denna sena timme på förmiddagsplenium skall jag icke tillåta mig att upptaga kammarens tid längre, hvarför jag slutar med att yrka bifall till paragrafen, oförändrad i dess helhet.

Med herr Sjö instämde herr *Bengtsson* i Bjärnalt.

Herr Kronlund: Hvad beträffar herr Sjö's rädsla för att vi genom bifall till reservationen skulle sätta »krokben» för hela förslaget, tror jag det icke är så farligt. Om ett bifall till reservationen vunnes inom kammaren, skulle det medföra, att bestämelsen om kommunerna ginge ut ur förslaget. Och att

Första Kammaren för denna ändring skulle afslå hela förslaget, kan jag icke tänka mig.

Det är visserligen sant, som herr statsrådet sade, att meningen med detta lagförslag endast är, att kommunerna skulle få lämna ett litet bidrag och detta många gånger i form af jord. Men i praktiken skulle det nog ofta ställa sig helt annorlunda. Såsom jag nyss sade, hyser jag stora farhågor särskildt för Norrland. Där finnes inom ett flertal kommuner ett fåtal stora fyrktalsägare, sågverksbolag, och för att få en väg, som tillfredsställde deras intressen och vore ändamålsenlig för dem, skulle de orsaka kommunen stora utgifter för vägar, hvaraf kommunen i sin helhet kanske ej hade så stort gagn, och därigenom mängden gång betunga den själfägande befolkningen, som redan förut är ganska hårdt tryckt.

Jag tycker vidare, att det är något motbjudande, att en liten kommun skall behöfva köpa sig en rätt, som den enligt gällande väglag har förut. Det kan väl aldrig ifrågasättas Konungens befallningshafvandes förmåga att pröfva, om en väg är till allmän nytta eller ej?

På grund af dessa skäl vidhåller jag mitt yrkande om bifall till reservationen.

Herr Nordström i Höglunda: Jag tror, att min granne här till höger målat hin på väggen blott för nöjet att få piska upp honom. Det blefve nog icke så farliga utgifter för den kommun, som ville lämna bidrag. Men däremot kan det möta stora svårigheter att få en vägförbättring till stånd till följd af de stadganden, som nu gälla. Såsom mångårig ledamot af Skaraborgs läns landsting har jag också i flera år suttit i dess kommunikationsutskott. När ett vägförslag varit fullt utredt, har det aldrig funnits exempel på att icke landstinget bifallit en begäran om bidrag med en sjettedel. Och jag vågar påstå, att af alla utgifter, som landstinget under årens lopp fått vidkännas, kanske ingen varit så nyttig som just dessa vägförbättringsanslag. Och om vi tänka på våra svåra backar, där våra dragare få slita ondt, tror jag vi skola finna, att det är väl använda pengar, som här nedläggas, vare sig det är landstingen eller kommunerna, som bidraga med en liten del af kostnaden.

Det har ingen fara, att dessa kommuner skola belasta samhället med någon odräglig börda. Ty jag har personlig erfarenhet, att det är mycket svårt att få en kommun att bidraga; och om den bidrager, blir bidraget mycket obetydligt i förhållande till fyrktalet inom kommunen. Att tala om maktmissbruk utgör ett nonsens, ty det torde blifva svårt att uppleta ett exempel, då en kommun missbrukat sin makt i fråga om anslag till vägförbättringar.

Jag anser följaktligen, att detta förslag är en oändligt stor

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utförande
på landet.*

förbättring, ty därigenom blir det en möjlighet att få en vägförbättring gjord. Det har nämligen visat sig, åtminstone inom Skaraborgs län, att, sedan en person öfverklagat ett beslut om bidrag med en sjettedel och landstingets beslut om bidrag till följd däraf upphäfdes, har vägförbättringsarbetet inom länet afstannat.

(Forts.)

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan i detta fall.

Herr Ström i Transtrand: Herr talman, mina herrar! Då jag inom utskottet biträdt det förslag, hvartill utskottet kommit, det vill säga bifall till Kungl. Maj:ts förslag, skall jag be att få anfiva skälen till att jag så gjort.

Det har syns mig högst besynnerligt, om icke en kommun, som vill lämna ett bidrag, skulle därtill hafva rättighet. Här har anförts, att de stora fyrktalen skulle tvinga minoriteten att mot sin vilja lämna bidrag, och detta efter andra grunder än dem, som äro enligt väglagen bestämda. För min del tror jag icke, att denna fara är så synnerligen stor. Konungens befallningshafvande, som i sista hand skall afgöra, huruvida vägen skall anläggas eller icke, kommer nog att förhindra, att det blir alltför betungande för de enskilda. Jag tänker vidare på att det kanske icke är den minst bärkraftiga kommunen inom distriktet, som har fattat beslutet, utan en annan kommun, kanske en liten kommun, men som kan hafva fullt ut så stor bärkraft som en stor. Om då denna kommun skulle vilja besluta ett bidrag jämte statsbidraget, synes det mig högst märkvärdigt, om icke denna kommun skulle hafva rättighet därtill. Jag har exempel från en grannsocken, där en väg var under debatt inom kommunen och vägdistriktet, jag vet icke huru många år, kanske ett tiotal år. Sedan kommunen beslutat att, om statsbidrag lämnades, bidraga med $\frac{1}{3}$, åtog sig vägdistriktet underhållet för framtiden. Denna väg är 4 mil lång och går 2 mil i obygd, där icke bostäder finnas, och jag är fullkomligt öfvertygad om att vägen aldrig skulle kommit till stånd, om icke kommunen åtagit sig denna utgift, hvilken uppgick för kommunen till mellan 30 och 40 tusen kronor. Jag tror icke alls, att denna kommun därigenom blifvit undertryckt, ty den är den bärkraftigaste inom distriktet, oaktadt den är en af de mindre. Skulle man nu förhindra kommunerna att under sådana förhållanden lämna bidrag, synes det mig alltför hårdt.

På grund häraf och på i öfrigt anförda skäl ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Olofsson: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande af en talare på smålandsbänken. Han sade, att det vore besynnerligt, om denna kammare, då Första Kammaren med stor majoritet antagit utskottets förslag i denna paragraf,

skulle fatta ett annat beslut. Han talade också om det »krokben», som skulle sättas, därigenom att Andra Kammaren gjorde en ändring i utskottets förslag i denna del. Jag tror icke, att det är alls farligt med det krokbenet, utan jag är tvärtom öfvertygad om att det skulle vara till stor fördel, om vi nu antaga reservationen och sedan få en sammanjämkning till stånd i denna punkt. Jag har suttit och i mitt stilla sinne funderat på, om icke det bästa vore att göra ett tillägg till paragrafen, så att denna komme att lyda sålunda:

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.*
(Forts.)

» — — — — —
Hvad sålunda om väghållningsbesvärets fördelning på särskilda distrikt är stadgadt må ej innefatta hinder för kommuner eller landsting att lämna bidrag till byggande af allmän väg, bro eller färja, *dock må detta bidrag icke sträcka sig längre än till markupplåtelse för vägbyggnad*. Det vore ju hårdt, om man skulle säga, att kommunerna icke ens hade rätt att göra så mycket som att upplåta mark för väganläggningar eller vägomläggningar, men å andra sidan skulle ju äfven — såsom flere talare här framhållit — de mindre kommunerna kunna tvingas att mot sin vilja lämna bidrag på grund af den större makt, som de större kommunerna inom ett väghållningsdistrikt äga, och det, anser jag, skulle vara högst beklagligt.

Herr talman! Jag ber sålunda att få yrka bifall till reservationen.

Herr Lindblad: Jag förstår icke, huru herrar reservanter läst denna paragraf. Då det står, att hvad som förut är stadgadt om väghållningsbesvärets fördelning på särskilda distrikt ej må innefatta *hinder* för kommuner eller landsting att lämna bidrag till byggande af allmän väg, bro eller färja, kan jag icke förstå annat, än att här är blott en *rättighet* för kommunerna och landstingen, men *icke* en skyldighet. Vore det fråga om att inrymma ett stadgande, som *ålade* dem — gjorde det obligatoriskt i vissa fall — att lämna bidrag, skulle jag icke rösta för något dylikt. Men då det endast är meningen att medgifva de landsting och kommuner, som vilja hjälpa upp vägväsendet på vissa platser, rätt att göra detta, kan jag icke finna annat, än att det det är en fördel och icke en nackdel. Erfarenheten från Västergötland, Dalarne — såsom vi hört — och äfven från Södermanland visar detta. Där har man under flera år, efter det den nya väglagen kommit till stånd, känt saknaden efter en bestämmelse i detta hänseende. I Södermanland släppte landstinget förut till en sjättedel för väganläggningar, men under de senaste åren har icke något sådant bidrag kunnat lämnas, emedan vissa stadsrepresentanter kommo underfund med att man kunde komma ifrån detta, och därför klagade samt vunno. Likaså kan jag upplysa, att i det väghållningsdistrikt där jag bor det ofta händt,

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

att kommuner gjort framställning om något litet bidrag från vägkassan för vägförbättringar, och förklarar sig villiga och erbjudit sig att betala brorslotten, blott de — som sagdt — fingo någon hjälp. Nu har vägdistriktet redan förut varit engageradt för större väganläggningar på annat håll, men då vi fått dylika framställningar, hafva dock bidragen beviljats, och ingen har opponerat sig. Om nu blott en enda opponerat sig, hade naturligtvis det hela gått om intet och fallit kanske på en enda obetydlig väglottägares röst, som kanske icke bidrager med en krona en gång. Det är just för att man velat medgifva lagligheten af sådana frivilliga erbjudanden från kommunernas och landstingens sida, som detta stadgande föreslagits, och jag kan — som sagdt — icke finna det vara annat än till fördel för vägväsendet. Då kommunerna liksom enskilde kunna vid dessa väganläggningar bidraga med dagsverken eller körslor eller grus och markupplåtelse, nog bör man väl då ha rätt att medgifva dem detta, då de kunna hafva ren fördel af arbetets utförande och ingenting bättre önska än att få släppa till sitt öfverskottsbidrag blott för att få anläggningen till stånd. Man kan icke neka kommunerna detta och säga, att det ovillkorligen skall tagas ur vägkassan. Majoriteten är kanske icke intresserad af väganläggning borta i en utkant af distriktet, och då blir det ingen väg af.

Jag kan således icke finna annat, än att en bestämmelse sådan som den här föreslagna är fördelaktig, och därför vill jag biträda det beslut, som i denna paragraf fattats af Första Kammaren med mycket stor majoritet. Då slipper man ifrån någon sammanjämkning i denna punkt, där jag för öfrigt icke vet, huru den skulle kunna äga rum.

Häruti instämde herrar *Eriksson* i Elgered, *Persson* i Tällberg, *Forsberg*, *Svensson* i Skyllberg, *Jönsson* i Gammalstorp, *Persson* i Killebäckstorp, *Eriksson* i Lindehult, *Johansson* i Berga och *Åkerlund*.

Herr Widén: Herr talman, mina herrar! Jag ber att först få något beröra den frågan, huru det skulle komma att ställa sig, för den händelse kamrarna här skulle stanna i olika beslut och Andra Kammaren bifölle reservationen i denna del, under det Första Kammaren redan tagit utskottets förslag. Ja, det blir väl utskottets sak att reda upp det, liksom utskottet blir tvunget att reda upp de öfriga skiljaktigheter, som kunna komma att förefinnas mellan kamrarnas beslut; och en sådan skiljaktighet föreligger ju redan beträffande § 59. Afven om kamrarna således fatta olika beslut i den nu förevarande frågan, som omhandlas i § 5, är jag öfvertygad om att ett Riksdagens beslut i frågan i allt fall skall kunna komma till stånd.

Hvad själfva sakfrågan angår, vill jag tillägga, att, då här talats om att det skulle blifva frihet för kommunerna, enligt utskottets förslag, att lämna bidrag till väganläggningar, en frihet, af hvilken de efter behag skulle kunna begagna sig, så vill jag påstå, att detta i själfva verket ofta nog skulle medföra ett *tvång*. § 5 i förslaget skall gifva majoriteten inom ett väghållningsdistrikt medel och tillfälle att frampressa af kommuner, som äro i minoriteten, bidrag efter helt andra grunder än de i lagen stadgade. Och detta är så mycket oriktigare, som minoritetens undanfallande för en dylik pressning är grundad på en af lagen understödd missuppfattning. Om minoriteten icke låte sig pressas, så skulle nämligen väganläggningen eller vägomläggningen i fråga i allt fall komma till stånd, men bidragen skulle i så fall komma att utgå efter de normer, som väglagen föreskrifver, och icke efter några andra.

*Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

De erfarenheter, som jag i detta afseende har ifrån Södermanland, gå i den riktningen — och hvad den siste talaren här anförde jäfvar ej denna uppfattning — att det vore väl, om man kunde få bort denna möjlighet för kommunerna att ikläda sig sådana förbindelser om lämnande af bidrag, hvarom här är fråga. För att en väg skall kunna blifva allmän, måste den vara af sådan beskaffenhet, att väghållningsdistriktet åtager sig underhållet af vägen, men då är distriktet ock skyldigt att bekosta vägens byggande. Detta tillhör ej kommunerna. Men ändock ha vi hos oss haft flera exempel på, att en liten kommun genom en missuppfattning blifvit bragt till att lämna bidrag till väganläggningar, som väghållningsdistriktet eljest skulle blifvit skyldigt att i sin helhet bekosta.

Det är således här icke fråga om att legalisera en god praxis, utan att förhindra en dålig praxis. Ett bifall till reservationen kommer enligt mitt förmenande icke heller att hindra väganläggningar, där sådana äro behöfliga, men det kommer att hindra, att kostnaderna för sådana utgå på annat sätt, än de lagligen skola utgå.

Här har nu från åtskilliga håll talats om landstingens rätt att lämna bidrag i detta fall; men reservationen handlar alls icke därom; härutinnan önskas af reservanterna ingen ändring i Kungl. Maj:ts förslag. Landstingen ha ju större omfattning än väghållningsdistriktet, och följaktligen blir väghållningsbördan genom landstingens rätt att bidraga till vägbyggnader jämnare fördelad. Men det blir ett motsatt förhållande, om kommunerna få tillfälle att taga denna sak i sin hand.

Herrar *Österberg* och *Gustafsson* i Sjögesta instämde häruti.

Herr *Lindblad*: Jag vill blott säga, att det är möjligt, att uppfattningen inom länsstyrelserna och deras landskanslier be-

Om ändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)

träffande denna fråga kan något skilja sig från den uppfattning, som rörande denna sak råder ute i bygderna. Inom det väghållningsdistrikt, som jag speciellt känner till, ha kommunerna själfmant kommit och begärt att få lämna sådana bidrag, som det här är fråga om, och detta har icke väckt annat än *allmän belåtenhet*. Jag tror icke, att man kan säga, att det här är fråga om att legalisera en praxis, som är oriktig. Det är ju ingen, som kan *tvinga* kommunerna att lämna dylika bidrag, utan de kunna ju säga absolut nej till hvarje sådan framställning. Jag vill ytterligare betona, att det är kommunerna själfva, som åsamka sig dessa kostnader, och att de göra det frivilligt. Men då bör man väl inrymma denna möjlighet i lagen, så att icke en enda medlem af en kommun kan slå omkull, hvad måhända kommunens öfriga skattskyldiga i dylika fall vilja vara med om. Vid järnvägsanläggningar t. ex. händer ju ofta, att landsting, kommuner och enskilda *måste* släppa till mark, som erfordras för anläggningen i fråga, och om då en kommun i analogt fall anser det vara med sin fördel förenligt att kostnadsfritt upplåta mark för en vanlig väganläggning, bör väl icke lagen vara sådan, att en enda person kan förhindra detta genom att helt enkelt säga, att han icke vill vara med därom.

Herr Hellman: Jag skulle kunna inskränka mig till att yrka bifall till utskottets förslag i nu förevarande paragraf på de af herr Karlsson i Mo anförda skälen, men jag finner mig dock manad att ytterligare tillägga något till hvad af åtskilliga talare här redan blifvit anfördt.

Här ha framdragits så drastiska exempel på och utmålats så afskräckande och förfärligt, huru det skulle ställa sig, om ordet »kommun» finge stå kvar i paragrafens lagtext, och det har talats om, att man på det sättet skulle komma att »frampressa», »tvinga», »ålägga» kommunerna att lämna sådana bidrag, hvarom här är fråga. Det gäller emellertid här icke alls något sådant, utan det är endast fråga om att låta kommunerna få vidblifva den själfstyrelserätt, som de hittills haft, och låta dem fortfarande ha frihet att lämna dylika bidrag och ingenting annat. Det vore, synes det mig, märkvärdigt, om kammaren ville vara med om att här i denna lag insmyga en bestämmelse, som skulle lägga band på kommunernas hittills utöfvade själfstyrelserätt. När man kan medgifva kommunerna rätt att besluta om att gifva stora summor till järnvägsanläggningar, som måhända ligga på flera mils afstånd från respektive kommuners gränser, skulle man då icke våga anförtro kommunerna rätt att lämna bidrag till en för dem själfva så gagnelig sak som en vägförbättring inom deras eget område.

Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag i den nu föredragna paragrafen.

Herr Petersson i Påboda: De båda sista talarne hafva i sin ifver yttrat sig så vackert om att det här endast är fråga om att medgifva kommunerna en frihet att, när de så vilja, lämna bidrag till väganläggningar. Men jag skall be att få fästa dessa herrars uppmärksamhet uppå att det här gäller, huruvida man skall gifva en knapp majoritet inom en kommun rätt att besluta påläggandet af skatter för väganläggningar efter helt andra grunder, än väglagen föreskrifver. Huru liten majoriteten än vore, skulle den kunna göra detta; och det blir ingen frihet för minoriteten. Är det så, att man är enhällig inom en kommun, då kan man ju fatta hvilket beslut man vill. Sträfvandet bör väl gå i den riktningen att komma öfver från små enheter till större för att få skattebördorna så jämnt fördelade som möjligt. Men i den riktningen går man icke, om man tager utskottets förslag. Jag tror, att det kan skapa orättvisor, och därför skall jag be att få yrka bifall till reservationen i denna punkt.

*Omändringar
i lagen
angående
väghållnings-
besvärets
utgörande
på landet.
(Forts.)*

Öfverläggningen var härmed afslutad. Därunder hade med afseende å förevarande paragraf yrkats dels godkännande af den utaf utskottet föreslagna lydelsen, dels ock godkännande af den lydelse, som föreslagits i den af herr Widén med flere afgifna reservationen. Herr talmannen, som framställde propositioner i enlighet med dessa yrkanden, fann den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren med afseende å 5 § af ifrågasvarande lag godkänner den af särskilda utskottet föreslagna lydelsen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren i fråga om 5 § godkänt den lydelse, som föreslagits i den af herr Widén med flere afgifna reservationen.

Voteringen utvisade 105 ja mot 75 nej; och hade kammaren alltså godkänt utskottets förslag till paragrafens lydelse.

Som tiden nu var långt framskriden, beslöt kammaren på hemställan af herr talmannen att uppskjuta den vidare föredragningen af föreliggande utlåtande till kl. 7 e. m., till hvilken

tid kammarens ledamöter genom utfärdadt anslag kallats att åter sammanträda.

§ 7.

Herr statsrådet m. m. *A. T. Odelberg* aflämnade Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående ändrad lydelse af 8 och 28 §§ uti Kungl. Maj:ts nådiga stadga angående skjuts-väsendet den 31 maj 1878.

Den kungl. propositionen bordlades.

§ 8.

Herr *J. Forssell* aflämnade en af honom med flere under-tecknad motion, n:o 277, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ett årligt anslag för Hans Kungl. Höghet Hertigen af Skåne.

Denna motion blef på begäran lagd på bordet.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,58 e. m.

In fidem
Herman Palmgren.
